

Orgaan van de Katholieke Dirigenten- en Organistenvereniging

KDOV-blad

Zomer 2010

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Th.H.G. Menting, Holthuizerdreef 11A, 6852 JL Huissen
Mr. Drs. Paul Houdijk, Rademakersgilde 115, 3994 BR Houten
e-mail: th.menting@hetnet.nl - tel. 026 – 325 34 49

Secretaris:

Gemma Coebergh, Korte Begijnstraat 28, 2011 HC Haarlem
e-mail: secretaris@kdov.nl - tel. 023 - 551 68 77

Penningmeester:

Ir Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: penningmeester@kdov.nl - tel. 079 - 341 85 75

Leden:

Ruud Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
e-mail: ruud.huijbregts@gmail.com - tel. 040 - 290 34 28 - fax. 0842 - 23 22 13
Jean-Pierre Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen
e-mail: organ.j.p.steijvers@hccnet.nl - tel. 0475 - 49 64 56
Anja Hendrixx, Brusselsestraat 87 A 02, 6211 PC Maastricht
e-mail: anja.hendrixx@t-online.de - tel. 043 - 325 24 72

Ereleden:

Bernard Bartelink en Kees Bornewasser

Hoofdredacteur KDOV-blad (wnd):

Ir Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: redactie@kdov.nl - tel. 079 - 341 85 75

Eindredacteur KDOV-blad:

vacature

Redactie:

Frits Haaze, ir Ben Hillen, drs Ruud Hoogenboom, dr René Verwer

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijlbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, ten minste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie bedraagt:

€ 38,- per jaar, 65+ lid € 27,- en reeds lid tevens 65+ in 2004 € 17,-.

Postgiro: 10 31 344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Website: www.kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Ben Hillen

Druk & verzending: Copy-It, Zoetermeer

ISSN-nummer 1388-2341

(advertentie)

De Rooms-Katholieke parochie De Goede Herder te Amsterdam Buitenveldert zoekt per herfst 2010 een nieuwe

dirigent

in verband met het afscheid van de huidige dirigent per november 2010.

De hoofdtak van de dirigent is het dirigeren van het gemengd vierstemmig parochiekoor, ondersteund door een professionele organiste. Dit koor bestaat uit 25 amateurzangers.

Het huidige repertoire strekt zich uit van Latijnse missen van Bruckner, Haydn en Mozart, via Nederlandse missen, tot diverse vierstemmige motetten en Nederlandse liederen. Het koor zingt drie tot vier zondagen per week en heeft momenteel de woensdagavond als vaste repetitieavond. Het koor heeft een dragende functie in de liturgie en laat zich kenschetsen als 'betrokken', 'waardig' en 'ontspannen'.

Bij voorkeur begeleidt de dirigent ook het Gregoriaans koor, 8 man/vrouw sterk, dat op woensdag voorafgaand aan het parochiekoor repeteert en enige malen per jaar de zondagsviering opluistert.

Parochie De Goede Herder is een centrum voor geloofs- en gemeenschapszin voor Buitenveldert en ruime omstreken. Zij werkt op velerlei gebieden samen met de naburige protestantse gemeente De Pelgrim en met de zes katholieke parochies van Amstelveen/Amstelland.

Voor overige informatie zie: www.goedeherderamsterdam.nl.

Wat vragen wij?

- Een inspirerende en stimulerende dirigent
- Professioneel geschoold, bij voorkeur koordirectie en/of kerkmuziek
- Relevante ervaring met het leiden van een koor, of hiervoor in opleiding.
- Bij voorkeur ervaring met het leiden van een parochiekoor tijdens misvieringen.
- Beschikbaarheid in nader overleg, bij voorkeur per herfst 2010

Wij bieden een aanstelling van plm. 13,5%, salariering en secundaire arbeidsvoorwaarden conform de Analecta voor Kerkmusici betreffende Dirigenten.

Sollicitaties met korte biografie/CV zijn welkom bij Peter Wognum, vice-voorzitter parochiebestuur De Goede Herder, uiterlijk 15 juni 2010. Hiervoor kunt u een e-mail sturen naar pj.wognum@planet.nl. Ook kunt u hem benaderen voor verdere inlichtingen, telefoon: 06-52430470. Het is onze intentie om vanaf half juni 2010 gesprekken te voeren met gegadigden.

Inhoudsopgave

Redactioneel	1
Van het bestuur	1
Leden	3
Agenda	3
3e Editie Nederlands Gregoriaans Festival in Ravenstein	4
Toekomstscenario's liturgische muziek ontbreken geheel	9
'Ook muziek kan geloof overdragen'	12
Niet iedereen heeft verstand van kerkmuziek	13
Burgerlijke gemeenten moeten orgel betrekken bij cultuuractiviteiten	16
Berichten	18
Orgelbouwnieuws	34
Nieuwe uitgaven	34
Opleidingen	41
Roomse humor	42

Redactioneel

Er is nog steeds geen nieuwe hoofdredacteur en eindredacteur gevonden. Wie pakt het nu op? Als er geen opvolger komt gaat ons bijna honderdjarige blad ter ziele. Wie gaat de KDOV hiermee helpen?

Ben Hillen, waarnemend hoofdredacteur

Van het bestuur

Tijdens onze jaarvergadering van zaterdag 12 juni jl. hebben wij afscheid genomen van onze huidige voorzitter, Paul Houdijk. Theo Menting heeft het voorzitterschap van hem overgenomen.

In de persoon van Paul Houdijk bezat onze vereniging een zeer betrokken en de kerkmuziek een warm hart toedragende voorzitter.

In de periode van zijn voorzitterschap is een van de belangrijkste zaken die aan de orde is gekomen de gang van zaken rond een nieuwe rechtspositie-regeling geweest.

Het heeft zeker niet aan zijn inzet gelegen dat rond die regeling nog weinig nieuws te melden valt. De KDOV, samen met NSGV, KNTV en ISOK, blijft echter volop in het strijdperk aanwezig. Ook tijdens de jaarvergadering is hierover uitgebreid van gedachten gewisseld.

De leden van het bestuur bedanken Paul Houdijk voor zijn belangrijke bijdrage aan het reilen en zeilen van onze vereniging en weten dat hij als lid zeker niet uit beeld verdwenen zal zijn.

Ontwikkeling rechtspositie

Op de afgelopen jaarvergadering van 12 juni jl. heeft het bestuur verslag gedaan van de inspanningen van uw bestuur om het episcopaat tot beweging aan te zetten. Er is een brief gestuurd aan Mgr. Hurkmans, met afschrift aan de voorzitter, de waarnemend secretaris-generaal en de voorzitter van het Economencollege. De brief is mede ondertekend door de NSGV, de KNTV en de ISOK. In deze brief stellen wij vast dat het rechtspositioneel dossier niet in goede handen is bij de Beleidssector Liturgie en vragen wij om nu snel te komen tot een regulier rechtspositie- en arbeidsvoorwaarden overleg met ter zake deskundigen, te weten het College van Economen van de Nederlandse Bisdommen. In de jaarvergadering is door de leden gevraagd de druk met publiciteit vervolgens verder op te voeren. (BH; juni 2010)

Uw e-mailadres nogmaals gevraagd ...

Graag ontvangen wij uw e-mail adres, voor zover u vermoedt dat wij dat nog niet hebben. In de toekomst willen wij vaker met u communiceren bijv. via een nieuwsbrief of om u (zoals zich afgelopen januari voordeed) te kunnen informeren over een KDOV bijeenkomst die niet doorgaat. Graag mailen naar: webmaster@kdov.nl. Leden die toegang hebben tot het ledengedeelte van de website hoeven geen e-mailadres meer op te geven.

Toegang tot ledengedeelte nieuwe website

Hoe krijgt u toegang tot de interne website? Stuur een mailtje met het onderwerp "Website" naar: webmaster@kdov.nl. U krijgt dan een gebruikersnaam en een wachtwoord teruggemild. Vervolgens kunt u inloggen op de website (kolom rechts) en desgewenst weer uitloggen. U kunt uw wachtwoord zelf veranderen als u dat zou willen.

Graag ontvangen wij uw reacties, vragen en suggesties per e-mail aan: webmaster@kdov.nl. Tevens ontvangen wij graag uw berichten (nieuws, concerten, jubilea, links etc.) voor plaatsing op de website te richten aan: webmaster@kdov.nl. (BH; maart 2010)

Uw evenementen op de evenementenagenda van de website KDOV

Op onze website staat een agenda waarin alle voor KDOV-leden en andere kerkmusici belangrijke evenementen worden aangekondigd. Het is de bedoeling hier alle concerten en belangrijke vieringen en gebeurtenissen, jubilea van KDOV-leden aan te kondigen, om daarmee de KDOV en haar leden meer zichtbaar te maken.

Graag ontvangen wij uw concertagenda's en aankondigingen die we graag op de website zullen zetten: webmaster@kdov.nl. (BH; maart 2010)

Leden

Nieuwe leden:

Geerten Liefing, Ridderschapstraat 8 bis, 3512 CP Utrecht
Jan Schuring, Het Langhuis 4, 3823 JM Amersfoort.

Opgezegd:

Pieter Koning, Prins Willem Alexanderlaan 17, 3972 AP Driebergen.

Overleden:

A.J.M. (André) Martens, 9 juli 2009, Hengelo
L.W.M. (Leo) Cantrijn, 17 maart 2010, Breda
J.A.M. (Jan) v.d. Beld, 7 april 2010, Enschede.

Jubilea:

Kees van Houten 70 jaar

Op 12 mei is Kees van Houten 70 jaar geworden. Louter met zijn familie en vrienden heeft hij dit gevierd. Hij is organist van het Robustelly-orgel in de St. Lambertuskerk te Helmond en heeft een groot oeuvre aan boeken en CD's op zijn naam staan. In het kader van zijn jubileum geeft hij een aantal jubileumconcerten en verschijnt er in het najaar een nieuwe uitgave over Bach's Weihnachtsoratorium. De concerten kunt u alle vinden in de KDOV-agenda. Tevens is er op de website www.kdov.nl een lijst met door Kees van Houten gepubliceerde boeken en CD's.

Wij feliciteren Kees van harte! (BH)

Nico Waasdorp 50 jaar dirigent/organist parochie OLV Onbevlekt Ontvangen

Op zondag 6 juni heeft ons lid Nico Waasdorp het heugelijke feit gevierd dat hij 50 jaar als dirigent/organist verbonden is aan de parochie Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen, Korte Zijweg 5 te Overveen.

Op die dag is een feestelijke Eucharistieviering gehouden in genoemde kerk waarna de jubilaris gelukgewensen ontving. Van harte gefeliciteerd! (BH)

Agenda

Voor onze uitgebreide, zeer actuele agenda verwijzen we naar onze website: www.kdov.nl. Graag zien we uw agendaberichten, concertaankondigingen, jubilea etc. tegemoet: webmaster@kdov.nl. (BH; maart 2010)

3^e Editie Nederlands Gregoriaans Festival in Ravenstein

Siem Groot

een geslaagd en inspirerend feest!

De stichting Nederlands Gregoriaans Festival heeft op zaterdag 29 en zondag 30 mei 2010 haar derde Gregoriaans Festival georganiseerd. Plaats van handeling was opnieuw het historisch vestingstadje Ravenstein. Op verschillende locaties konden deelnemers en bezoekers de 'schoonheid van het gregoriaans' ervaren, door te zingen, te luisteren en kennis te nemen van informatie over het gregoriaans. Tegelijkertijd bood dit Festival hun de gelegenheid om elkaar te ontmoeten en de passie voor het gregoriaans te delen. Mede door de betrokkenheid van RKK, KRO en IKON kreeg het Festival landelijke uitstraling. Ook Trouw en het Katholiek Nieuwsblad attendeerden hun lezers op bijzondere momenten van het Festival. Door de keuze van het Festivalthema is tevens een opening geboden naar andere culturen.

Het Festival werd zaterdagochtend geopend door voorzitter Siem Groot en artistiek leider Anthony Zielhorst; ruim 130 mensen zongen daarbij de Festivalhymne *Lucis Creator optime*.

Doel

Doelstelling van het Festival is om in een voornamelijk niet-liturgische, concertmatige setting aandacht te geven aan het gregoriaans repertoire zoals dat in Nederland ten gehore wordt gebracht. Het Festival is een unieke gelegenheid om mensen bij elkaar te brengen die dit muzikaal erfgoed, basis van de West-Europese muziek, willen laten horen en het zo doorgeven aan tijdgenoten en komende generaties. Ook is Ravenstein dé plaats geworden om naar het gregoriaans te luisteren en ervan te genieten. De gewone bezoekers kunnen meezingen, wat men maar al te graag doet. De Stichting is er tevens van overtuigd dat het gregoriaans een rol speelt bij de spirituele groei van mensen en dat dit Festival daarom ook van tijd tot tijd gehouden moet worden.

Thema 2010: Hoor...Oost naast West

Het gregoriaans repertoire is niet uit de lucht komen vallen. Om de wortels van het gregoriaans en zijn relaties met andere, verwante muziektradities duidelijker over het voetlicht te brengen, heeft de artistieke leiding van het Festival gekozen voor een spannende programmering. In een aantal concerten werd het gregoriaans geconfronteerd met vocale muziek uit de

Joodse, Syrische, Koptische en Turkse traditie. Nederlandse musici die in deze culturen geworteld zijn, hebben met gregoriaanse scholae (van mannen en vrouwen) deze onderlinge verwantschap goed laten horen. Het thema *Hoor...Oost naast West* werd in niet minder dan vijf concerten gerealiseerd.

Er was ook voor een tweede thematiek gekozen: improvisatie. Zowel in het Raadhuis (workshops) als in de Luciakerk (concert en presentatie workshops) werd deze thematiek uitgewerkt, zij het minder nadrukkelijk dan het hoofdthema.

Programma op de diverse locaties

Nederlands-Hervormde kerk: presentatie scholae

Het derde Festival werd gerealiseerd op verschillende locaties, ieder met zijn eigen karakter. In de Nederlands-Hervormde kerk presenteerden 22 scholae, afkomstig uit heel Nederland, zich met een programma dat opgebouwd moest zijn rond één van de vijf grote sequentia's. Daar hebben deze diverse amateurgezelschappen – uiteenlopend van 2 tot 20 deelnemers – laten horen hoe ze zijn omgegaan met deze verplichting. Van de mogelijkheid tot artistiek commentaar werd in vier gevallen gebruik gemaakt. Dit commentaar werd verzorgd door professionele scholaleiders. Naar deze 22 presentaties hebben in totaal ruim 650 mensen geluisterd. Op verzoek van de Festivalleiding stelde radio-RKK een opname van ieder optreden ter beschikking aan de betreffende schola, ter lering. Een korte bloemlezing vindt u ook op de webradio van RKK: www.katholieknederland.nl en dan zoeken onder 'radio'.

De zangtechnische kwaliteiten van deze scholae zijn wisselend. Naast groepen die nog kunnen groeien, zijn er ook gezelschappen die op de top van hun vermogen hebben gepresteerd. Er waren scholae van enkel mannen, van enkel vrouwen en van gemengde signatuur. Gemist werden de jeugdigen en jongeren; er zal actiever naar hun deelname moeten worden gezocht. Een belemmering zou kunnen zijn dat potentiële kandidaten op deze zaterdag na Pinksteren vaak betrokken zijn bij een priesterwijding.

Op zondagmorgen vond er een oecumenische kerkdienst plaats die rechtstreeks werd uitgezonden door de IKON-radio. Ook hier werd het gregoriaans repertoire gezongen door alle aanwezigen en door een plaatselijke schola, het Gregoriaans Koor Huisseling. Door deze radio-uitzending konden veel mensen in het land getuige zijn van deze, zeker voor de IKON-luisteraars, bijzondere viering.

Luciakerk: concerten

In de Luciakerk kwam het Festivalthema (*Hoor...Oost naast West*) het meest tot uitdrukking. Zowel op zaterdag als op zondag stond het ochtend- en middagconcert in het teken van de ontmoeting van de verschillende culturen. Opvallend daarbij was hoe goed en inspirerend het samengaan en samen-

musiceren uit de verf kwam (in het bijzonder bij het middagconcert op zaterdag), opvallend ook de verschillen tussen de diverse culturen (in het bijzonder bij het concert op zondagmiddag) en de hoge kwaliteit van de ensembles (met als hoogtepunt het concert van *Ars Nova* op de zaterdagavond). In totaal hebben ruim 800 personen de concerten meegemaakt.

Bezoekers en deelnemende ensembles waren (soms zeer) tevreden over de uitwerking van de thematiek; tegelijkertijd vonden sommigen dat het gregoriaans door het accent op deze andere culturen onvoldoende aandacht kreeg.

De Schola Amsterdam (o.l.v. Marcel Zijlstra) weefde zijn gezangen met de Turkse luit (de ud), bespeeld door Gregor Schaefer. Afwisselend klonk het bekende en vertrouwde repertoire naast onbekende en welluidende muziek uit Turkije. De Begijnhofschola Breda (o.l.v. Marie-Louise Egbers) ging een stap verder; ze concerteerde zelfstandig, maar in een aantal stukken ook echt samen met Syrische zangers en instrumentalisten. Er werd intensief gemusiceerd; het niveau was hoog en de individuele kwaliteiten werden door dit samen musiceren versterkt. Bijzonder was de confrontatie op zondagmiddag van Koptische zangers (uit Amsterdam-Noord, o.l.v. Rami Lotfalla) met vier zangeressen uit Zweden, de Schola Gothia. Het ongepolijste zingen van de jonge Kopten (tussen de 16 en 22 jaar oud) en de verfijnde klank van de Zweedse Dames ontlokte aan sommige bezoekers een kritische opmerking of 'dit nu de bedoeling was'. Dat was veel minder het geval bij het concert van Trio Gregoriana. Samen met rabbijn Ruben Bar-Ephraïm en imam Mesrur Coşkun zongen ze een gemeenschappelijk programma rond Mozes. De imam begon vanaf de koorzolder met de oproep tot gebed – niet aangekondigd! Dat was even wennen en deed een beroep op ieders inlevingsvermogen. Verwantschap tussen de verschillende repertoires en manieren van zingen was goed te horen.

Ook het tweede thema (*improvisatie*) werd gerealiseerd in het concert op zaterdagmiddag, waarin organist Albert Richenhagen improviseerde over de gezangen die het Gregoriaans Koor Utrecht liet horen. Later die middag volgde de presentatie van de workshops over dit onderwerp. In de Luciakerk werden de resultaten van drie zaterdagse workshops met de nodige flair en terughoudendheid – zo gewoon is improviseren ook weer niet in de wereld van het gregoriaans – gepresenteerd. Te zijner tijd zal er een dvd verschijnen met impressies van deze workshops (aankondiging op www.gregoriaansfestival.nl). Het middagprogramma werd door ongeveer 140 personen afgesloten met het zingen van drie voor het Festival gekozen stukken uit het gregoriaans repertoire, te weten de hymne *Lucis Creator optime*, en de Maria-antifonen *Regina Coeli* en *Salve regina*.

Een van de hoogtepunten van het Festival was de première op zondagmiddag van een compositie van Anthony Fiumara, speciaal voor dit Festival geschreven: *Welle of Mercy*. De Schola Maastricht en het strijkorkest 'Lundi Blue' traden eerst afzonderlijk op, resp. met gregoriaans en met werk voor strijkers dat daarbij goed aansloot; ze sloten hun concert af met dit nieuwe werk, waarin op eigentijdse wijze de 'actualiteit' van het gregoriaans werd verklankt. Een aanwinst! Dit concert is op woensdag 8 september 2010 om 20.00 uur te horen op Radio 4.

In de Luciakerk vond op zondagmorgen ook de Hoogmis plaats. Alle aanwezigen en de gregoriaanse schola (Schola Cantorum van het Ward Instituut) zongen onder de bezielende voorganger mgr. dr. Fons Kurris de gehele viering (ongeveer 200 personen).

Raadhuis: workshops en informatie

Afgezien van de drukbezochte festivalbalie waren er in het Raadhuis ook andere, voornamelijk educatieve activiteiten. Op zaterdag en zondag werden er in totaal vijf *workshops* gehouden.

Improviseren met gregoriaanse toonsoorten (modaliteiten) stond zaterdag op het program. Drie workshopleiders werkten aan improvisatie door (eenvoudige) meerstemmigheid te ontwikkelen, door vocaal 'op zijn gregoriaans' te improviseren en door aan het werk te gaan zoals een jazzmusicus dat doet. Aan deze workshops deden in totaal 45 personen mee. De andere bezoekers van het Festival konden een kijkje in de keuken nemen tijdens de presentatie van de 'resultaten' later die middag, in de Luciakerk.

Op zondag waren er ongeveer 30 deelnemers aan de workshop voor dirigenten (o.l.v. Liven d' Abelardo). Toen werd er gewerkt aan aspecten van de uitvoeringspraktijk op basis van de huidige inzichten, verworven vanuit de kennis van de oudste handschriften.

's Middags hebben 16 dirigenten van kinderkoren zich door Wilko Brouwers laten scholen m.b.t. het (gaan) zingen van gregoriaans door kinderen.

Wie meer te weten wilde komen over het gregoriaans, kon terecht in de informatieruimte in het Raadhuis. De Amici Cantus was daar aanwezig, de boeken uit de winkel van de Abdij te Vaals waren ter inzage (en te koop). Er was een mogelijkheid om via het digitale web van alles te zoeken en te vinden betreffende het gregoriaans. Er zijn geen gegevens bekend over het aantal bezoekers, maar 'men liep er in en uit'.

Organisatie en medewerking ter plaatse

Voor, tijdens en na het Festival was de organisatie in handen van twee vrijwilligers uit Ravenstein, met steun vanuit het bestuur van de Stichting. Door

de vanzelfsprekende gedegen wortels in de Ravensteinse gemeenschap van de organisatoren werd daarom niet tevergeefs een beroep gedaan op een groot aantal vrijwilligers, voor alle voorkomende werkzaamheden. Het was voor het eerst dat beide dames de eindverantwoordelijkheid droegen, nadat zij bij de vorige Festivals ervaring hadden opgedaan als vrijwilliger. Vrijwel alle bezoekers en deelnemers waren vol lof over de organisatie, die voor heel wat vragen en wensen een passend antwoord heeft gevonden. Er waren ook onvolkomenheden; de ontvangen kritische opmerkingen worden door de organisatie beschouwd als waardevolle adviezen.

De medewerking vanuit de locaties was van grote betekenis. Zonder de betrokkenheid van de verantwoordelijken van de parochie van St. Lucia, van de verantwoordelijken voor de NH-kerk, van de beheerder van het Raadhuis en zonder de steun van de Dorpsraad was het onmogelijk geweest dit Festival te laten slagen.

PR en communicatie

In de aanloop naar het Festival is een uitgebreid PR-plan ontwikkeld en ten uitvoer gelegd. De website www.gregoriaansfestival.nl werd wekelijks voorzien van de laatste informatie over het Festival. Diverse landelijke en regionale media (tv, radio, kranten, huis-aan-huisbladen) zijn ingegaan op het verzoek aandacht te besteden aan de onderdelen van het programma, in de vorm van interviews en andere aankondigingen. Op deze manier is belangstelling gewekt bij het algemene publiek. Ook is op diverse plekken een aantal folders verspreid, o.m. via de VVV, parochies, verwante organisaties (als de Amici Cantus Gregoriani, de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging, de Katholieke Dirigenten en Organisten Vereniging en de Vereniging voor Latijnse Liturgie). Directer is gecommuniceerd met de r.-k. achterban, via de uitgaven van kerkprovincie, bisdommen en andere katholieke organisaties. De wereld van de amateur(koor)muziek is op de hoogte gebracht onder anderen via het tijdschrift *Zing*. Scholae werden rechtstreeks benaderd m.b.t. hun plek op het Festival. Hun is ook gevraagd om een evaluatie in te sturen.

Samenwerking met RKK / KRO

Vanaf het begin van de voorbereidingen heeft RKK-radio interesse getoond voor het Festival. Deze belangstelling heeft geresulteerd in een reeks programma's. In de aanloop naar het Festival werden vier interviews uitgezonden (onder meer met Jan Valkestijn, Herman Finkers en Rami Lotfalla (Kopten)). Tijdens het Festival werden opnamen gemaakt van alle concerten, waarvan er enkele ook via radio 4 (KRO) zullen worden uitgezonden. Het programma ZinSpelen (radio 5) besteedt op zondagmiddag een aantal keren aandacht aan het Festival. Radio 4 had artistiek leider Anthony Zielhorst in de uitzending, ter voorbereiding van het concert door Ars Nova. Kijk daarom ook op www.katholienederland.nl en zoek onder 'radio' naar de exclusieve

opnamen met een terugblik op Ravenstein. En natuurlijk ook op www.gregoriaansfestival.nl.

Ook de IKON heeft meegedaan. De oecumenische kerkdienst werd op zondag 30 mei rechtstreeks uitgezonden.

Conclusies

Inhoudelijk is het Festival 2010 geslaagd te noemen. Het beoogde aantal scholae heeft een presentatie verzorgd. De belangstelling ervoor was zoals verwacht; vooral andere scholae en de 'eigen fans', aangevuld met bezoekers van verder weg, vormden de geïnteresseerde toehoorders. Wel willen de organisatoren bij een volgend Festival meer inhoudelijk, artistiek commentaar verzorgen op de prestaties van de gezelschappen.

In de concerten kreeg het festivalthema vlees en bloed, op een hoog niveau. Samenwerking tussen de groepen kon vrij vaak, maar niet altijd worden verwerkt (Kopten en Schola Gothia). Het hoofdconcert (Ars Nova) was van uitzonderlijk goed gehalte. De Festivalcompositie was een schot in de roos.

De workshops waren redelijk bezet. Ze werden echter – niet voor eerst – als een niet vanzelfsprekend deel van het programma ervaren; er lijkt (te) weinig belangstelling voor op te wekken. Voor een volgend Festival een belangrijk punt van overweging!

Er waren niet minder mensen dan bij de vorige editie (2008). maar toch is de publieke belangstelling niet in die mate gegroeid als op basis van de vorige twee edities van het Festival en de ingezette PR-middelen verwacht mocht worden. Het bestuur zal een grondige evaluatie ter zake niet uit de weg gaan.

De ontvangen financiële steun van diverse Fondsen en de eigen inkomsten hebben ervoor gezorgd dat aan de aangegane verplichtingen konden worden voldaan.

Toekomstscenario's liturgische muziek ontbreken geheel

Ruud Hoogenboom

In de huidige liturgische praktijk zien we een veelheid aan repertoires en daarmee verbonden 'culturen'. Welke tendensen hebben toekomst? Met andere woorden: hoe klinkt de liturgische muziek in 2020? Welke muziek is nodig en adequaat? Vragen die aan bod kwamen op de studiemiddag "Scenario's voor de toekomst van de liturgische muziek" van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV) op 24 april in Utrecht.

De studiedag had een internationaal en oecumenisch karakter. De thematiek sluit aan bij het thema van het congres van de Deutscher Musikrat 'Einheit durch Vielfalt' dat in oktober 2010 in Berlijn zal plaatsvinden. Tussen een drietal lezingen door werd er gezongen vanuit verschillende liturgische 'stromingen': Iona, Taizé, Studio Elim, Dominicus Liedfonds en Gooi en Sticht. Voor sommigen een eyeopener, want stuk voor stuk kwalitatieve muziek!

Door en voor wie?

Na een korte inleiding door Richard Bot, voorzitter van de NSGV, ("Kerkmuziek is een wezenlijk onderdeel van de R.K.-kerk") schetste Martin Hoondert, bijzonder hoogleraar Muziek en Christendom, in de eerste lezing een viertal belangrijke vragen over de toekomst van de liturgische muziek, welke moeilijk te beantwoorden zijn.

De eerste vraag is natuurlijk "Wie verzorgen in 2020 de liturgische muziek"? Door het vergrijzen, kleiner worden en tenslotte verdwijnen van de parochieel gemengde koren ontkomen we er niet aan om na te denken over de consequenties. In onze postmoderne cultuur zien we in toenemende mate een participierend meezingen. Hoe zit dat in de huidige R.K. liturgie? Een tweede vraag is of de veelheid aan huidige liederen (bijvoorbeeld in Gezangen voor Liturgie) nog wel voldoen aan de huidige beleving en religiositeit. De volgende vraag is of het mogelijk is om de veelheid aan huidige repertoires tot een eenheid te brengen, direct gevolgd door de vraag "maar voor wie dan?". Volgens Hoondert, die daarmee W. Barnard citeert, moet de liturgische muziek opnieuw uitgevonden worden. Hij schetst een viertal scenario's. Ten eerste het behoud van het huidige muzikale erfgoed. Tegen de achtergrond van de vergrijzing, steeds minder mensen, krimpende koren, kom je dan vanzelf bij kleine groepjes of een cantor die het voortouw in de gemeenschapszang op zich nemen. Het tweede scenario betekent een intensivering van de samenzang. Dat kan, afhankelijk van de achtergrond, gregoriaans zijn, maar ook Iona, Taizé of Emanuel. Het derde scenario gaat uit van het cantoraat: een leidende, volwaardige zanger, vergelijkbaar met de leadzanger van een popband, hetgeen niet impliceert dat we het hier alleen over popmuziek hebben. Het vierde scenario sluit aan bij de huidige postmoderne luistercultuur: een ingehuurde solist of gespecialiseerd koor, maar ook de huidige praktijk van cd's in bijvoorbeeld bejaardenhuizen of bij rouw- en trouwgelegenheden wijst al in die richting.

Censoren

Hoondert vindt terecht dat er paal en perk gesteld moet worden aan de huidige veelheid. Het zuiveren van liederen met niet-orthodoxe inhoud, zoals de huidige censoren voorstaan, is echter meer een theologische kwestie, die eigenlijk met grote terughoudendheid vorm zou moeten krijgen. Immers, liturgische zingen is ook ritueel zingen en zingen is liturgie! Toch vindt Hoondert louter emotionele argumenten te beperkt. Hij pleit eerder voor een

kritisch-evaluatieve benadering: Waar schiet het huidige repertoire tekort, hegeen aanvullende compositieopdrachten impliceert.

Popularisering

Wie goed om zich heen kijkt ziet een popularisering van het repertoire. Op bijvoorbeeld "na-Vormseldagen" of de Katholieke Jongerendag (waar de Nederlandse bisschoppen volledig achter staan) zien we wèl kwaliteit (zoals The Fruits, aldus Hoondert), maar te vaak wordt ook toegegeven aan voorliefde voor de beat, easy listening, amusementsmuziek òf wordt teruggevallen op populaire evangelicale- of opwekkingsliederen. Dit laatste speelt vooral in PKN-gelederen. Kerkmusicus Dirk Zwart noemt dat "ik-gerichte muziek". Men wil vooral muziek die het voor jongeren aantrekkelijker maakt. Centraal is dus de vraag of de Kerk anti-cultuur moet zijn of gebruik moet maken van de culturele middelen die de cultuur ons aanreikt. Uiteraard moet de Kerk, aldus Hoondert, wèl zichzelf blijven!

Aandachtsvelden

De tweede spreker, Pieter Endedijk, is coördinator Liedboek 2012. De Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK), waarin een zevental protestantse kerken in Nederland en Vlaanderen participeren, wil proberen te komen tot een gezamenlijk liedboek. Een zeventigtal personen, waaronder theologen, liturgisten, kerkmusici en dominees, is vanaf 2007 al bezig vanuit acht aandachtsvelden (dus niet 'stromingen') om tot een bepaalde eenheid te komen. Ook de ISK vertrekt vanuit de liturgisch-muzikale functies: traditioneel, ritueel en populair (beleving).

De R.K.-censorenkwestie heeft uiteraard de interesse, hoewel deze werkgroep feitelijk meer werkt vanuit de bedoeling die we ook in het pauselijk schrijven 'Liturgiam authenticam' tegenkomen: Niet liederen afkeuren (censoren), maar liederen aanwijzen. In feite houdt deze protestantse kerkmusicus de R.K. kerkmuziekwereld een terechte spiegel voor: waar bleven de NSGV en KDOV al die tijd?

'Gotteslob'

In 1975 verscheen in Duitsland 'Gotteslob'. In 2001 is de opdracht voor vernieuwing verstrekt voor een nieuw "Katholisches Gebet- und Gesangbuch" welke niet vóór 2013 te verwachten is. Met de bekende Duitse 'gründlichkeit' wordt dit proces, aldus oud-NSGV-directeur Siem Groot, begeleid. In 2007 verscheen een 'Probe-Heft' (proefdeel) in 37 bisdommen in Duitsland, Oostenrijk èn Noord-Italië, waarbij een aanzienlijke hoeveelheid parochies (en in iedere parochie minimaal twintig parochianen) hun bevindingen doorgeven. Kortom: een lang, breed gedragen proces, vanuit de bisschoppen, waarbij gezocht wordt naar acceptatie en breed draagvlak. Dat laatste wordt ook bewerkstelligd door de mogelijkheid om per bisdom een eigen deel in te voegen met het oog op 'culturele verschillen' tussen Noord en Zuid. Er is ook

aandacht voor catechetische verdieping (o.a. inleiding op de sacramenten!). Het is tevens een eigen kerk- en gebedenboek of missaal voor privégebruik thuis en in de huisliturgie.

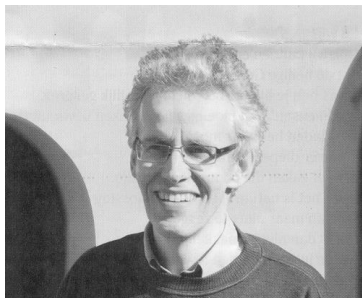
Bisschoppen

Helaas willen de Nederlandse bisschoppen het debat niet aan. Weliswaar is er een versplintering (de Katholieke Dirigenten- en Organistenvereniging (KDOV) zat bijvoorbeeld niet in de organisatie van deze middag), toch zouden ze eens hun oor te luisteren kunnen leggen bij hun Oosterburen. En als NSGV en KDOV gezamenlijk een lijst zou kunnen overleggen van kwalitatief goede liturgische liederen, die bij voorkeur gebruikt zouden kunnen worden, zou daarmee de gehele censorenkwestie niet meer spelen. De vraag is echter, wie neemt het voortouw? Misschien kunnen de bisschoppen om te beginnen deze organisaties eens antwoorden op hun verzoeken om overleg! Is het nou echt onmogelijk om, al dan niet gezamenlijk met de Vlaamse bisschoppen, in overleg met NSGV en KDOV tot een liturgisch liedboek of -lijst te komen? Gezien het bovenstaande moet de actuele discussie in ieder geval op korte termijn geïntensiveerd!

'Ook muziek kan geloof overdragen'

<p>Naam: Bert (Albertus Martinus) Stolwijk Geboren: in 1959 te Reeuwijk, opgegroeid in Haastrecht Woonplaats: Haarlem Burgerlijke staat: gehuwd, drie kinderen</p>
--

Wat leren de studenten eigenlijk op het seminarie, en van wie? In aflevering 6 van onze docentenserie aandacht voor Bert Stolwijk. 'Het is belangrijk dat de priesters goed kunnen zingen.'

Welke vakken geeft u?

"Elke donderdag geef ik een zangrepetitie voor de studenten die op De Tiltenberg wonen, waarbij we de gezangen doornemen die ze de komende periode gaan zingen. Daarnaast geef ik een cursus van twee jaar waarin diverse zaken aan de orde komen, zoals stemvorming, muziektheorie, de geschiedenis van het kerklied en van de meerstemmige kerkmuziek en inzicht in de

verschillende muzikale vormen."

Waar werkt u nog meer?

"Ik werk voor het bisdom Haarlem-Amsterdam en voor de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging, de landelijke organisatie voor rk-kerkmuziek, die in ieder bisdom een afdeling heeft. Ook ben ik actief als kerkmusicus in Heemskerk en als invaller op andere plaatsen."

Hoe raakte u geïnteresseerd in de muziek?

"Dat is langzamerhand gegroeid. Vroeger ging ik vaak met mijn vader naar de Hoogmis, nog net voor het Tweede Vaticaans concilie. Het gregoriaans en de meerstemmige muziek vond ik prachtig. Op een gegeven moment kregen we een harmonium thuis, zeg maar een huisorgel dat vooral in veel protestantse gezinnen werd gebruikt voor het zingen van psalmen en gezangen. Op een gegeven moment kon ik het verband leggen tussen het notenschrift en de toetsen, zodat ik melodieën uit het instrument wist te toveren. Later kregen we een elektronisch orgel, en toen lieten mijn ouders mij les nemen. Op een gegeven moment kreeg ik les op het kerkorgel van de Sint -Barnabaskerk in Haastrecht en werd ik gevraagd de organist te vervangen voor de begeleiding van de samenzang. Nog later ging ik ook koren begeleiden. Mijn moeder is jarenlang lid geweest van het koor, ook als dirigente.

Na het atheneum in Gouda ben ik naar het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek gegaan in Utrecht, een conservatorium met speciale aandacht voor koordirectie, orgel en de kerkelijke muziekvakken, zoals gregoriaans. Ik heb daar veel aan gehad voor mijn praktijken er ook veel plezier aan beleefd.

Hoe bent u bij het seminarie betrokken geraakt?

"Toen Mgr. Punt nog hulpbisschop was en tot rector was aangesteld van het nieuwopgerichte seminarie, heeft hij mij gevraagd of ik de muzieklessen wilde verzorgen. Het is uiteraard belangrijk dat de priesters goed kunnen zingen en dat ze er gevoelig voor worden dat het geloof ook door muziek kan worden overgedragen. Bijkomend voordeel is dat ik zo de priesters van het bisdom goed ken, wat gemakkelijk kan zijn van beide kanten, zoals bij het adviseren over de kerkmuziek.

Wat vind u het belangrijkste om aan de priesterstudenten over te brengen?

"Dat de muziek een toegevoegde waarde heeft in het leven en dus ook in het geloofsleven. Muziek is een kunst en de kunst is bedoeld om uit te drukken wat niet beredeneerd kan worden."

(BH; "De Tiltenberg", jrg. 12, nr. 2, Zomer 2010; Tony Emmanuel)

Niet iedereen heeft verstand van kerkmuziek

Dirk Zwart strijdt in zijn muzikaal dagboek voor het vak van kerkmusicus. Het kan haast niet anders als je lid bent van de familie Zwart: je hebt iets met

muziek. In dit geval Dirk Zwart, kleinzoon van Jan Zwart. Sommigen menen hem dan al een stempel te kunnen opdrukken, maar zij doen er goed aan Dirks muzikaal dagboek, Boven jezelf uit zingen, te lezen, meent Rein van der Kluit.

Dirk Zwart besloot dit dagboek over het jaar 2009 bij te houden omdat hij het leuk vindt om te schrijven en het hem helpt zijn gedachten over bepaalde onderwerpen te ordenen. Dat hij houdt van schrijven, is goed te merken. Het gaat hem gemakkelijk af, hij heeft een vlotte pen, schuwt een stevige mening niet en heeft heel wat te vertellen over wat zich in de wereld van de kerkmuziek afspeelt.

Het kostte hem vermoedelijk weinig moeite de meer dan 250 pagina's die het boek telt te vullen. Er gebeurt ook het nodige op het terrein van de kerkmuziek. Zwart bemoeit zich er intensief mee, uiteenlopend van zijn eigen gemeente in Rotterdam (gereformeerd-vrijgemaakt) tot zijn bijdragen aan de totstandkoming van het nieuwe Liedboek voor de kerken.

Al snel wordt duidelijk wat hij vindt van verschillende ontwikkelingen in de kerkmuziekwereld. Een heel duidelijke leidraad vormt zijn (terechte) overtuiging dat kwaliteit in de kerkmuziek van belang is. Hij heeft een hekel aan oppervlakkige muziek. Uitgesproken kritisch is hij over Psalmen voor Nu en veel Opwekkingsliederen. Het gaat Zwart zowel om de tekst (die moet wel ergens over gaan) als de melodie en de bruikbaarheid daarvan in de eredienst voor de gemeente. Hij draagt duidelijke voorbeelden aan.

Tegencultuur

Dat in de kerkpraktijk veel gemeenteleden daar anders over denken, is duidelijk. In zijn eigen wijkgemeente probeert Zwart in de Commissie Concretisering Visie Eredienst (een soort commissie voor liturgie en kerkmuziek) de andere leden te overtuigen van de wenselijkheid van kwaliteit. Dat valt nog niet mee. In Rotterdam vinden net als elders mensen 'het al gauw best'.

Wie mag een oordeel vellen over wat kwalitatief goed is? De deskundige, is Zwarts stellige overtuiging. Hij heeft gelijk: soms lijkt kerkmuziek net op het weer of voetbal, omdat iedereen er verstand van lijkt te hebben. Zoals zo vaak moet ook Zwart de positie van de kerkmuziek 'bevechten'. We moeten niet met de hedendaagse winden meewaaien. Met instemming citeert Zwart Willem Barnard: 'de cultuur van de kerk moet tegencultuur zijn'.

In het dagboek krijgt zijn inzet voor de Stichting Nieuwe Kerkmuziek veel aandacht. Belangrijk onderdeel van dit werk is de website www.kerkmuziek.nu (een bezoek van harte aanbevolen) waarop veel nieuwe (en wat minder recente) cd's met kerkmuziek zijn te horen. Cd's krijgen in het boek veel aandacht: plannen om cd's uit te brengen, besprekingen van cd's met nieuwe kerkmuziek. Aanvankelijk vraag je je af waarom zoveel nadruk op cd's wordt gelegd. Het is toch beter om de muziek uit te voeren en te gebruiken in de eredienst? Maar Zwart weet je ervan te overtuigen dat je vooral via cd's (cd

van de maand bijvoorbeeld) goed kennis kunt maken met nieuwe ontwikkelingen.

Enthousiast

Een aantal malen bespreekt Zwart indelingen in soorten en functies van kerkmuziek. Hij wil ook graag een indeling op zijn website plaatsen. Uiteindelijk blijkt de zinvolheid daarvan: hij wil meer aandacht voor de pastorale en devotionele functie van kerkmuziek. Het gaat dan om liederen die weer meeslepend en enthousiasmerend kunnen zijn. Dat vindt hij niet van sommige gezangen uit het huidige Liedboek voor de kerken. Gezang 343 bijvoorbeeld is in zijn ogen 'te cantorij-achtig', te geforceerd, omdat het te weinig een doorgaande puls heeft. Ook muziek van iemand als Maurice Pirenne (1928-2008) is volgens hem te 'bloedeloois en te gezocht'. Niet ieder zal het met hem eens zijn.

Zijn voorliefde voor Anglicaanse kerkmuziek is groot. Zo stellig als hij kan zijn in zijn veroordeling van sommige door hem bijgewoonde erediensten in Nederland, zo opgetogen is hij over zijn ervaringen tijdens een vakantie in Engeland (ben ik helemaal met hem eens).

Uiteraard komen ook de familie Zwart en haar verschillende denominaties aan bod. Neef Everhard moet het ontgelden: 'Wie Everhard zelf de muziek van Jan Zwart hoort spelen, kan eenvoudig vaststellen dat dit sentimentele orgelspel zo on-Jan Swarts is als het maar kan.' Zelf is hij van een andere richting, zoals op zijn eigen site met boeiende muziekvoorbeelden te beluisteren valt.

Nikserige bagger

Het boek gaat natuurlijk nog over veel meer. De oordelen zijn soms scherp (heeft-ie vaak ook zelf later weer spijt van), het woordgebruik soms pittig - 'nikserige bagger' (muzak), 'snackbar-regioenen van de typografische cultuur' (sommige vormgeving bij beamergebruik). Zwart strijdt terecht voor erkenning van het vak van kerkmusicus, wat soms leidt tot boosheid, soms tot heilige verontwaardiging. Neem het maar op de koop toe, want dit boek verdient gelezen te worden, vooral door niet-kerkmusici die niet altijd oog en oor hebben voor kwalitatief goede kerkmuziek.

1) Rein van der Kluit, Boven jezelf uit zingen. Kerkmuzikaal dagboek. Uitgeverij Merweboek Sliedrecht. 17,90 euro

2) Rein van der Kluit is voorzitter van de GOV Vereniging voor Kerkmusici (GOV-VvKM) (BH; Friesch Dagblad; juni 2010)

(BH; Friesch Dagblad; juni 2010)

Burgerlijke gemeenten moeten orgel betrekken bij cultuuractiviteiten

Orgelspelen als pre bij een sollicitatie, het bestaat!

In de Baltische Staten ziet een werkgever het als een pre als je zingt in een koor of een andere muzikale opleiding hebt gehad. Het organist zijn mag wat Rein van der Kluit betreft ook wel een prominenter plek op de Nederlandse cv's hebben.

Rein van der Kluit (60) uit Middelburg neemt zaterdag met enige weemoed afscheid van de Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici (KVOK). Klaar met het werk is hij namelijk nog lang niet. Opvolger Frits Zwart neemt de voorzittershamer van hem over in een tijd waarin het vak van organist en kerkmusicus sterk onder druk staat. In zijn maiden speech vorig najaar - de KVOK werd op 1 januari 2009 opgericht - sprak de Middelburger zelfs over „alarmerende ontwikkelingen”. Eerder was hij vijf jaar voorzitter van de GOV-Vereniging van Kerkmusici (GOV-VvKM) en hij speelt zelf al vanaf zijn zestiende jaar orgel.

Nee, Van der Kluit is niet iemand die sombert, maar hij is wel realistisch. Hij baseert zich ook op feiten. Onderzoeksbureau KASKI onderzocht in 2007 het kerkmusicibestand. „We hebben te maken met een snel vergrijzend bestand. De aanwas beneden de veertig jaar is minimaal, terwijl de categorie vijftenzestigplus meer dan oververtegenwoordigd is. Als er niet iets verandert, zullen we over tien tot vijftien jaar te kampen krijgen met een groot tekort aan organisten. Dat geldt zowel voor de professionele als de amateurorganist.”

Gaten in het rooster

Het lijkt erop dat de ernst van dit probleem slecht doordringt, zo is indruk van Van der Kluit. Er wordt door een kerkelijke gemeente eerder gekeken hoe „men de gaten in het rooster vol krijgt” dan dat men zelf aan de slag gaat om nieuwe krachten te werven.

Hij vindt dat gemeenten organisten een „arbeidsmarkt perspectief” moeten bieden en daar hoort een goede vergoeding en ondersteuning bij. „Het woord ‘hondentrouw’ is soms wel heel erg van toepassing op organisten. Een fatsoenlijke vergoeding, daar strijden we al jaren voor.”

De inzet in het nieuwe beleidsplan is om het orgel onder meer te integreren in de klassieke en hedendaagse muziek en door verbindingen te leggen met andere kunstvormen. „Waarom houden we niet voorleeswedstrijden voor scholieren met orgelspel? Of dansvoorstellingen waarbij je het orgel gebruikt. Dat kan allemaal”, meent Van der Kluit.

Krachten bundelen

De voorzitter ziet veel in een krachtenbundeling van de vele organisaties en personen die bezig zijn met de orgelcultuur, waaronder onderwijsinstellingen als muziekscholen en conservatoria, zusterorganisaties op het gebied van

orgels (de vrijgemaakte Vereniging van Gereformeerde Kerkorganisten en de Vereniging van Organisten van de Gereformeerde Gemeenten). Het moet leiden tot een koepelorganisatie die toonaangevend wordt op het gebied van orgelcultuur en kerkmuziek in Nederland.

Het is niet voor niets dat Van der Kluit denkt dat het nodig én mogelijk is. Hij weet namelijk van de voorbeelden in het buitenland waar organisten en orgelmuziek een veel prominentere plaats hebben. „In Duitsland is het goed geregeld en in Scandinavië ook. In landen als Noorwegen en Zweden zijn organisten in dienst van de staat en krijgen ze dus ook een fatsoenlijk inkomen. In Engeland heb je de kathedralen die speciale cantors en kerkmusici in dienst hebben. Het beste voorbeeld hoe het kan vind ik de Baltische Staten, Letland, Litouwen en Estland. In die landen heb je een enorme zangcultuur van een geweldig niveau. Het is daar onderdeel van je opvoeding dat je zingt of muziek maakt.” Er wordt van overheidswege en vanuit het bedrijfsleven met respect naar mensen gekeken die daar hun tijd en energie insteken. „De kwaliteit is om ú tegen te zeggen. Als je solliciteert en je hebt een muziekkopleiding dan is dat een pre.”

Ruggengraat

Van der Kluit ziet dat niet echt in Nederland. Ook de kerkgenootschappen zelf blijven wat hem betreft achter. „Er zijn zestigduizend mensen in de Protestantse Kerk in Nederland die op een of andere wijze met kerkmuziek bezig zijn, hetzij een koor, organist, dirigent of iets anders. Die groep vormt de ruggengraat, de backbone, van de kerken durf ik te beweren. Als je de kerkmuziek namelijk uit de eredienst weghaalt, haal je het hart van een viering weg. Dan kun je wel stoppen. Of het nu een muziekband is of een orgel, mensen houden van zingen. Het gaat er om dat je ‘De lofzang gaande houdt’. Ik kom die urgentie te weinig tegen in kerkbesturen.”

De vertrekkende voorzitter is bijvoorbeeld al enkele jaren bezig om van de grond te krijgen dat er op regionaal niveau musici worden aangesteld die een coördinerende functie vervullen voor training en toerusting. „Dat komt niet van de grond. Ik heb het idee dat er in Utrecht bij het Landelijk Dienstencentrum niet erg veel prioriteit aan het onderwerp kerkmuziek wordt gegeven.”

Met de komst van het nieuwe Liedboek voor de Kerken in 2012 zou dat volgens hem juist wel moeten. „Het wordt een hele beslissende periode voor de kerkmuziek en organisten. Er komen allemaal liederen bij. Je kunt straks wel een mooie liedbundel hebben, maar je moet het wél samen kunnen zingen.”

Investeren

Van der Kluit denkt dat burgerlijke gemeenten ook voor een stimulans van de orgelcultuur kunnen zorgen. „Het is misschien raar gezegd, maar als je zóveel gemeenschapsgeld steekt in de restauratie van al die instrumenten, dan heb je toch ook een verantwoordelijkheid dat die investering goed gebruikt wordt? Gemeenten moeten actief meedenken wat ze allemaal met orgels kunnen

doen." In Duitsland kent hij het initiatief in een klein dorp: Kultur im Kirchdorf. Daar stroomt de kerk voor vol, weet hij uit internationale contacten. De KVOK gaat zaterdag in Leeuwarden in ieder geval het goede voorbeeld geven met te laten zien dat het orgel niet alleen voor en van mensen met grijze hoofden is. Drie jonge organisten zullen, naast de Leeuwarder organist en docent Theo Jellema, hun kunnen laten horen op de orgels van de Waalse Kerk, de Grote of Jacobijner Kerk en Koepelkerk. Het zijn de Japanse Yukiko Yamada, Jochem Schuurman en Lukas Jan Schoonebeek, allemaal studenten van Jellema. (BH; Friesch Dagblad; juni 2010)

Berichten

Orgel en lied centraal tijdens "Kerken Kijken Utrecht"

Vrijdag 25 juni gaat in de Utrechtse Geertekerk de 28e editie van het cultuurhistorische project "Kerken Kijken Utrecht" van start. Dit jaar staat het orgel en het kerklied centraal.

Tijdens het project, dat tot zaterdag 11 september duurt, openen twaalf monumentale Utrechtse kerken hun deuren. Het publiek kan kennismaken met de architectuur en de cultuurgeschiedenis van de godshuizen. In alle kerken zijn korte beschrijvingen van de bezienswaardigheden aanwezig. Gidsen verzorgen rondleidingen. Toegang en rondleidingen zijn gratis.

Tijdens "Kerken Kijken Utrecht" staat iedere week een orgel centraal. Gedurende de zomermaanden geven de organisten van de kerken demonstraties op de orgels en worden er concerten gegeven.

Gedurende het project wordt in elke kerk een lied tentoongesteld dat voor die locatie representatief is. Sommige kerken richten bij dat lied een kleine tentoonstelling in.

Bij wijze van start staat voor zaterdag 26 juni een "kerkenzingestafette" op het programma. In de Utrechtse binnenstadskerken wordt negen uur lang gezongen. De estafette begint om 9.00 uur in de Sint-Gertrudiskathedraal en eindigt om 17.15 uur in de Domkerk. Meer informatie: www.kerkenkijken.nl (BH; Reformatorisch Dagblad; juni 2010)

'De Oude Mis is veel meer emotie'

Het is bijna drie jaar geleden dat paus Benedictus XVI de Tridentijnse liturgie weer toestond als gelovigen erom vragen. In KN van deze week komen twee pastoors aan het woord die de handdoek oppakten en regelmatig de Mis opdragen volgens de oude ritus. Niet omdat die beter is dan de nieuwe, maar hij legt andere accenten, zeggen Harm Schilder (Tilburg) en Martin Mesch

(Vught). Zij organiseren op 7 juli een 'open dag' rond de derde verjaardag van het motu proprio Summorum Pontificum.

"Beide vormen vullen elkaar aan", zegt Mesch. "Het geeft andere accenten in de beleving. Van stilte en meer nabijheid tot het kruis." Schilder: "De oude liturgie is ook emotioneel bevredigend. Zij doet meer dan de nieuwe liturgie een appèl op het hart en de emotie, door gebaren, door teksten."

De Tridentijnse ritus heeft ook aantrekkingskracht op jongeren, merken de twee. "Het zijn opvallend vaak de jongeren die belangstelling tonen voor de oude liturgie, niet de ouderen", aldus Schilder. "Ik merk dat in de traditionele abdijen waar ik kom, maar ook in onze 'Tridentijnse kring': bijna allemaal jonge priesters en jonge acolieten. Juist zij, met hun geringe geloofsbagage, pikken toch iets op van de rijkdom van de oude ritus."

Het volledige interview met Harm Schilder en Martin Mesch is te lezen in Katholiek Nieuwsblad. (BH; Katholiek Nieuwsblad juni 2010)

Franse priesters op één in Top vijftig

GAP (RKnieuws.net) - De Franse priesters Jean-Michel Bardet en Charles Troesch én seminarist Dinh Nguyen Nguyen staan met hun cd 'Spiritus Dei' voor de derde week op rij op één in de Franse top vijftig. In Frankrijk alleen al zijn al meer dan 200.000 exemplaren van de cd verkocht. Dit meldt de Franse krant La Croix. Het trio heeft op initiatief van mgr. Jean- Michel di Falco Léandri, bisschop van Gap (Zuid- Oost Frankrijk) een cd opgenomen ten voordele van een pastoraal en caritatief project. Zij maakten deel uit van vijf kandidaten die geselecteerd werden door hun bisschop.

Bisschop Léandri hoopt dat zijn priesters het succes van de Ierse groep The Priests, waarvan nagenoeg 1,5 miljoen platen werden verkocht in Europa, wordt geëvenaard. Les Prêtres brengen liederen uit het traditionele christelijke repertoire maar ook profane liederen, onder meer van Brel. De cd kwam op 29 maart uit. Les Prêtres geven geregeld concerten.

De opbrengst van de cd gaat naar de bouw van een nieuwe ontvangstruimte voor de bedevaarders in het Mariaal heiligdom van Laus en naar de inrichting van een school voor 1.700 leerlingen in Madagaskar.

De priesters staan hun auteursrechten volledig af. 'Wij zullen niet in een Ferrari rondrijden', zei één van hen. De opnames namen een week in beslag. Voor de realisatie van de videoclip waren vier dagen nodig.

(BH; rknieuws; juni 2010)

KVOK bedenkt „reddingsplan” voor het kerkorgel

Het kerkorgel moet van zijn stoffige imago af. Om dat te bewerkstelligen heeft de Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici (KVOK) een „reddingsplan” bedacht. Daarover bericht dagblad Trouw vandaag. Trouw legde vijf vragen voor aan Hans Beek, secretaris van de KVOK. De vereniging had zaterdag (12 juni) in Leeuwarden haar jaarvergadering, waar een eerste versie van een nieuw beleidsplan voor de komende jaren is gepresenteerd. Uit

onderzoek blijkt ondubbelzinnig dat er sprake is van vergrijzing van het organistenbestand, stelt Beek. „Het wordt lastiger om goede organisten te vinden. Weliswaar komen er door kerksluitingen nog wel eens musici vrij. Daardoor is er niet direct paniek in de tent. Maar er moet echt wel wat gebeuren, zoveel is inmiddels duidelijk. Zo'n 85 procent van de Nederlandse kerkorganisten is amateur. Hun niveau niet altijd even goed. Zij laten, zoals wij het noemen, het betere breiwerk horen.”

Om het probleem aan te pakken, wil de KVOK onder andere jongeren via de scholen proberen te bereiken. „We nemen dan een orgel mee het klaslokaal in om te laten zien wat de mogelijkheden zijn. Een goede organist geeft dan uitleg over het instrument. We nemen ook wel eens jeugd mee naar een kerk om een orgel van dichtbij te bekijken. Zo'n aanpak lijkt effect te hebben. Een paar jaar geleden waren er bijna geen kinderen meer die orgellessen namen, maar nu zien we het aantal weer stijgen”, aldus Beek.

Om de problemen tegemoet te treden, wil de KVOK de komende jaren de krachten van alle instanties op orgel- en kerkmuziekgebied bundelen. „De KVOK streeft actief naar samenwerking met deze instanties en naar krachtenbundeling. Het streven van de vereniging is de toonaangevende organisatie te zijn op het gebied van de orgelcultuur en kerkmuziek in Nederland en een vooraanstaande gesprekspartner”, aldus het concept-beleidsplan. De KVOK moet daarbij uitgroeien tot een „koepelorganisatie.”

Volgens KVOK-secretaris Beek, zelf organist in Aduard, is het imago van het klassieke orgel niet geweldig te noemen. „Mensen associëren het met treurigheid, zware muziek, lange kerkdiensten en pepermuntsmaak. We merken dat de afstand groot is tussen wat de meeste kerkgangers mooi vinden en wat kerkmusici spelen. We zouden als organisten meer moeten uitleggen waarom sommige muziek klinkt zoals het klinkt. Oefenen met de gemeente is ook belangrijk. Niet eenmalig, maar steeds opnieuw. Dan landt op een gegeven moment ook complexere en moderne muziek wel.”

Als kerkelijke gemeente overgaan op het evangelische liedrepertoire, is volgens Beek geen optie. „Opwekkingsliederen zijn muzikaal allemaal van minder allooi. Het is keer op keer het geijkte akkoordje dat je hoort. Ik noem het ook wel de hoempapa van de kerkmuziek. Het mooie van een melodie uit de zeventiende eeuw is dat die steeds opnieuw weet aan te spreken. Door de kwaliteit is zo'n melodie steeds weer herhaalbaar zonder dat het verveelt.” (BH; Reformatorisch Dagblad; juni 2010)

Franse onderscheiding voor drie Nederlanders

De Nederlandse orgelwereld viel onlangs opnieuw een aantal onderscheidingen van de Société Académique 'Arts-Sciences-Lettres' ten deel. De drie gedecoreerden zijn Pieter Baak, Gustaaf Schulz en René Verwer. De uitreiking van de onderscheidingen vond plaats op zaterdag 5 juni 2010 in Parijs.

De Haagse concertorganisator Pieter Baak ontving het Diplôme de Médaille d'or (goud). Al eerder werd hij door de Société voor zijn verdiensten voor de Franse (orgel)cultuur onderscheiden in 1980 (brons), 1989 (zilver) en 1999 (vermeil).

Gustaaf Schulz, organist van het Adema-orgel in de St. Vincentiuskerk te Volendam, ontving het Diplôme de Médaille bronze.

Dr. René Verwer, de musicoloog en organist die onlangs promoveerde op Cavallé-Coll in Nederland, ontving het Diplôme de Médaille vermeil (verguld zilver). Ook hij werd eerder gedecoreerd. In 2000 ontving hij zilver.

(BH; Orgelnieuws; juni 2010)

Afscheid Paul Houdijk als voorzitter KDOV

Tijdens de Algemene Vergadering van de KDOV heeft Paul Houdijk afscheid genomen als voorzitter van het bestuur van de vereniging. De jaarvergadering werd gehouden op zaterdag 12 juni 2010 in de St. Willibrordkerk te Utrecht. Gemma Coebergh bedankte Paul voor zijn inzet van ruim twintig jaren voor de KDOV. Tevens overhandigde zij hem enkele geschenken. Theo Menting werd gekozen als nieuwe voorzitter. (BH; KDOV; juni 2010)

Persbericht inzake imprimatur 'De zondag vieren' juni 2010

Met ingang van de 2e zondag van Pasen (11 april jl.) wordt de wekelijkse uitgave De zondag vieren van de Werkgroep voor Liturgie Heeswijk gedrukt met een zogenoemd imprimatur van mgr.drs. A. Hurkmans, bisschop van 's-Hertogenbosch. Het imprimatur betekent dat de teksten die in deze uitgave zijn opgenomen, overeenkomen met de officiële liturgische boeken (onder andere het lectionarium en het altaarmissaal), dan wel dat de teksten (voor zover ze niet afkomstig zijn uit de officiële liturgische boeken) zich niet keren tegen de leer van de kerk in geloof en zeden.

Het imprimatur beschouwen wij als een waardering van kerkelijke zijde voor onze uitgave. Over het toekennen van het imprimatur is geregeld contact tussen mgr. Hurkmans en de Werkgroep voor Liturgie Heeswijk. Uit dit contact blijkt dat er op sommige punten verschil is van mening, onder meer waar het gaat over de keuze van de gezangen en de wijze waarop de liturgische regelgeving wordt toegepast.

De zondag vieren speelt een belangrijke rol in het liturgisch leven van de parochies en geloofsgemeenschappen in Nederland en Vlaanderen. Wij – dat is: de Werkgroep voor Liturgie Heeswijk van de Abdij van Berne – spannen ons in inspirerend en goed materiaal te leveren, opdat de geloofsgemeenschappen op een waardige wijze gestalte kunnen geven aan de liturgie, die recht doet aan de noden, vragen en vreugden ter plaatse.

Namens de Werkgroep voor Liturgie Heeswijk, Joost Jansen o.praem., voorzitter. Werkgroep voor Liturgie Heeswijk / Uitgeverij Abdij van Berne, Postbus 60, 5473 ZH Heeswijk, 0413 -299293, info@wlh.nl, www.wlh.nl. (BH; juni 2010)

Première 16e eeuwse Leidse Koorboeken

In de Martinikerk in Groningen is op 28 mei de première van de zogenoemde Leidse Koorboeken uit de 16e eeuw. Het concert wordt uitgevoerd door het Egidius Kwartet & College. In de week daarna geeft het kwartet onder leiding van Peter de Groot concerten in Rotterdam, Leiden, Alkmaar en Utrecht.

Teksten en gebeden

In de zestiende eeuw zong een koor dagelijks in de Pieterskerk in Leiden kerkelijke teksten en gebeden. Deze composities werden verzameld en genoteerd in zogenoemde koorboeken. In Leiden zijn er zes bewaard gebleven. Ze vormen in Europa de grootste verzameling religieuze muziek die voor één kerk is geschreven.

(BH; KatholiekNederland; juni 2010)

Chantiel wint kampioenschap jongerenkoren

Jongerenkoor Chantiel uit Tiel heeft gisteren het 21ste Nationale Kampioenschap voor Jongerenkoren gewonnen. Uit handen van hulpbisschop De Jong van Roermond ontving het koor de Rabo Wisseltrofee. Ongeveer zevenhonderd jongeren namen afgelopen weekend deel aan het Nationaal Jongerenkorenfestival.

Rijsbergen

Jongerenkoor Willibrordus uit Bodegraven werd tweede. Zowel Chantiel als Willibrordus staan onder leiding van Albert Arens. De B-competitie werd gewonnen door Jokolo uit Nijmegen onder leiding van Ronald Jansen. Dit koor ontving daarmee de aanmoedigingsprijs, beschikbaar gesteld door de KRO,

afdeling Breda. Het festival vond op zaterdag 5 en zondag 6 juni plaats in de Sint-Bavokerk in Rijsbergen.

Compositieprijs

De compositieprijs voor het beste nieuwe lied ging naar het Poeldijks Jongeren Koor, met componist Jos Beijer voor het lied Eindeloos verlangen. De jury bestond uit zangpedagoog Marjo Schillings, kerkmusicus en dirigent Bas Jongeling, muziekdocent en dirigent Nanda Duivenvoorde en theoloog en dirigent Willien van Wieringen.

Bisschoppen

Het festival wil jongeren stimuleren om deel te nemen aan het zingen in kerkkoren en aan het helpen opstellen van gezamenlijke kerkvieringen. Het Nederlandse episcopaat waardeert het jaarlijkse festival en ondersteunt dit door ieder jaar een bisschop af te vaardigen. Dit jaar celebreerde mgr. De Jong de mis op zondagmorgen. Hij bleef 's middags bij het festival om te luisteren. Tijdens de slotmanifestatie op zondagmiddag sprak hij zijn waardering uit en reikte hij de prijzen uit. Ook Bisschop Van den Hende van Breda was aanwezig op het festival. (BH; KatholiekNederland; juni 2010)

Nieuwe website Orgelkring Roermond

Orgelkring Roermond heeft sinds kort een compleet vernieuwde website: www.orgelkringroermond.nl. De Stichting Orgelkring Roermond organiseert ieder jaar, tijdens het zomerseizoen een nieuwe reeks orgelconcerten. De prachtige locatie en het gegeven dat bekwame organisten graag in Roermond komen spelen, maken het mogelijk om unieke concerten te realiseren. Ook dit jaar is er een prachtig programma samengesteld. (BH; Nieuwsbrief SOL; juni 2010)

School zoekt mooie stemmen

“Zingen is topsport. De repetities zijn trainingen, het optreden is de wedstrijd.” De vele talentenjachten op de televisie voor jong en oud tonen aan dat zingen van alle tijden is. Ook voor het zingen op de Zeeuwse Koorschool is al 55 jaar veel belangstelling. Evert Wagter, directeur van de Zeeuwse Koorschool zegt hierover: “Het geven van leiding aan dit koor is voor mij het mooiste wat er is.” Om te laten zien hoe leuk het is om deel uit te maken van dit koor nodigt hij ouders met hun kinderen uit om op 5 juni een kijkje te nemen aan de Singelstraat 7. Tegelijkertijd zijn er audities jongens kunnen aan de vleugel de zangstem laten horen. Naar mooie, maar vooral nieuwe stemmen is de school op zoek. “Er is altijd veel verloop in de groep omdat jongens die de baard in de keel krijgen, stoppen. Op dit moment zoeken wij jongens in de leeftijd tussen de 5 en 10 jaar. Maar ook jongens uit groep 7 en 8 zijn altijd welkom”, aldus Wagter. “Wij zijn geen officiële kinderopvang, maar de school is op dinsdag, donderdag en vrijdag vanaf 14.00 uur open. De koorkinderen kunnen dan

direct na school bij ons terecht.” Met de hulp van diverse vrijwilligers en de gulle gaven van enkele sponsors is de school erin geslaagd om de verblijfsruimten van de kinderen opnieuw in te richten.

Er zijn computers om spelletjes mee te spelen maar ook voor het maken van huiswerk. Daarnaast worden de jongens gestimuleerd om buiten de repetities om met elkaar te spelen, het liefst in de buitenlucht in de tuin achter de koorschool. Maar er zijn om het jaar reizen naar het buitenland, regelmatig dagjes weg, activiteiten in de zomervakantie en een kampweek.

Dat de school ook talenten creëert, bewijst Stefan de Kroon, bassist van de Zeeuwse band Racocon. Hij bracht zijn jeugd tot zijn 16e jaar bijna dagelijks door op de Koorschool. De Kroon: “Ik ben ze nog steeds dankbaar. De geleerde zangtechnieken gebruik ik nog steeds. Naast zingen heb ik piano leren spelen en heb ik mijn liefde voor muziek ontdekt.”

(BH; De Weekkrant; juni 2010)

Feestelijke presentatie ‘Mis van de H.Geest’

Vrijdagavond heeft bisschop Van den Hende het eerste exemplaar van de ‘Mis van de heilige Geest’ in ontvangst genomen. De bisschop ontving de vormselcompositie uit handen van de componist, Frans Bullens. De feestelijke presentatie vond plaats in de parochiekerk H. Maria Hemelvaart Raamsdonksveer. Daar bracht jongerenkoor YRDV van de parochie o.l.v. dirigent Jan Willems de liederen van de mis ten gehore.

Ruim tachtig mensen waren naar deze presentatie gekomen, waar de vormselcompositie eenmalig gratis werd uitgereikt als partituur met pianobegeleiding. De compositie is geschreven voor driestemmig gemengd koor, sopranen, alt en mannenstemmen met daarbij een rol voor de verzamelde gemeenschap. “De muzikale taal is eenvoudig, duidelijk gericht op de kerkmuzikale praktijk,” geeft Frans Bullens aan, “en daarom soms ook tamelijk voor de hand liggend.”

‘Meezinger’

Bisschop Van den Hende zei in een korte inleiding: “Wat betreft de concrete muziek bedoelt de nieuwe compositie een uitnodiging te zijn om mee te zingen in de liturgie.” De bisschop verwees daarbij naar de instructie na het Tweede Vaticaans Concilie ‘Musicam Sacram’ uit 1967. Deze vraagt: “nieuwe composities van liturgische muziek moeten het karakter hebben van echte gewijde muziek en niet alleen door grotere koren gezongen kunnen worden, maar ook geschikt zijn voor kleinere koren en de actieve deelname van heel de gemeenschap van gelovigen bevorderen.”

De compositie van Frans Bullens leek daar bij de presentatie goed in te slagen. De aanwezigen bij de presentatie van de vormselmis konden de gezangen snel en eenvoudig meezingen.

Bijbels

De vormselcompositie bevat nieuwe toonzettingen voor de vaste gezangen uit de liturgie voor de vormselmis: Heer ontferm U, Eer aan God, Heilig, en Lam Gods. Deze teksten zijn naar oorsprong en inhoud verbonden met de heilige Schrift. Bisschop Van den Hende: "Katholieken van verschillende generaties zijn zich er niet altijd van bewust: maar wat de viering van de liturgie betreft staan we als Kerk in een lange traditie met een bijbelse oorsprong."

Pinksteren

In de naam verwijst de 'Mis van de heilige Geest' naar Pinksteren. Op het Pinksterfeest kwam de kracht van Gods Geest over de leerlingen van Jezus van het eerste uur, kwam de heilige Geest met zijn rijke gaven in de harten van heel de jonge kerkgemeenschap (Hand. 2).

Bisschop Van den Hende: "De heilige Geest was door Jezus beloofd als een Helper en Trooster, als een Leraar die ons leert om de woorden van Jezus te begrijpen en te onthouden. En steeds opnieuw, de eeuwen door, geeft de heilige Geest kracht en inspiratie. Het blijft dus niet bij de ene gebeurtenis van Pinksteren toen. Steeds opnieuw rekenen wij in de Kerk op de komst en de bijstand van de heilige Geest. In het bijzonder doen we dat in de viering van het sacrament van het vormsel. Het zijn meestal kinderen en jongeren die gevormd worden. Dat gebeurt door handoplegging en gebed en de zalving met chrisma op het voorhoofd, waarbij gezegd wordt: 'Ontvangt de heilige Geest, de gave Gods'."

Ook volwassenen ontvangen het vormsel. In 2008 ontvingen in het bisdom van Breda 1.940 jongeren het vormsel en 25 volwassenen (18 jaar en ouder).

Vormselvieringen zijn pinkstervieringen

"De nieuwe 'Mis van de heilige Geest' wijst niet alleen naar het Pinksteren van toen en het jaarlijkse Pinksterfeest van nu, maar de nieuwe compositie is in het bijzonder bestemd voor de vieringen van het vormsel her en her in het bisdom in de loop van het jaar en die we als echte pinkstervieringen mogen beschouwen. Want ook in onze tijd geeft Jezus, de levende Heer, de heilige Geest aan de mensen van nu," aldus de bisschop.

Nóg meer muziek

Bisschop Van den Hende en de medewerkers van de pastorale dienstverlening voor liturgie en kerkmuziek namen het initiatief tot deze compositie speciaal voor vormselvieringen. Bisschop Van den Hende kondigt in het verlengde van de 'Mis van de heilige Geest' nog meer muziek aan voor vormselvieringen: "In de komende tijd willen we ook nieuwe Bijbels geïnspireerde liederen en gezangen voor de liturgie van het vormsel aanbieden. Ook wordt een aantal tussenpsalmen uit het lectionarium van nieuwe muziek voorzien."

Zangdag

Op 9 oktober 2010 wordt (locatie nog niet bekend) vanwege de 'Mis van de heilige Geest' een diocesane zangdag georganiseerd. (BH; RKNieuws; mei 2010)

Orgel-encyclopedie na vijftien jaar compleet

Koningin Beatrix heeft vrijdag in De Nieuwe Kerk in Amsterdam de laatste twee delen van een omvangrijke orgel-encyclopedie in ontvangst genomen. Aan de encyclopedie 'Het Historische Orgel in Nederland' is meer dan vijftien jaar gewerkt.

Het is een uitgave van het Nationaal Instituut voor de Orgelkunst met medewerking van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. In het 15-delige boekwerk zijn ruim tweeduizend historische orgels in chronologische volgorde beschreven. Het gaat om orgels die zijn gebouwd tussen eind vijftiende eeuw en de eerste helft van de twintigste eeuw.

Van iedere orgel is een kleurenafbeelding afgedrukt en een historische, kunsthistorische en technische beschrijving opgenomen. Daarnaast bevat de serie inleidende artikelen over de orgelbouw. Op een plattegrond van Nederland is aangegeven waar alle orgels zich bevinden. (BH; NU.nl; mei 2010)

Concertzender met Gregoriaans themakanaal

Wij willen u attent maken op het bestaan van de Concertzender die ook een Gregoriaans themakanaal heeft.

<http://www.concertzender.nl/streams/gregoriaans>

(BH; mei 2010)

Wereldjongerendaglied voor Madrid 2010

Onlangs werd het nieuwe lied voor de Wereldjongerendagen van de zomer 2011 in de Spaanse hoofdstad Madrid bekendgemaakt. Het lied is geschreven door de priester Enrique Vazquez Castro uit Victoria, een bekende componist van kerkmuziek. De tekst werd geschreven door de Spaanse bisschop Cesar Franco uit Madrid. Het lied is een lofzang op de band van de jongeren met de menswording van Christus, "in de lijn van de Spaanse mystieke theologie." Het wordt vertaald in verschillende talen en in drie versies – voor de liturgie, voor koren en instrumentaal – beschikbaar gesteld. De officiële première vindt op 9 november in de kathedraal van Madrid plaats. (BH; Kerknet.be; mei 2010)

Limburgse Kooprijs voor Guido Grond

Onlangs ontving Guido Grond uit handen van Hans Braun, voorzitter van de Stichting Verenigde Nederlandse Korenorganisaties Limburg (VNK-Limburg) de Limburgse Kooprijs. Hij kreeg deze vanwege zijn verdiensten gedurende meer dan veertig jaar voor de kerkmuziek alsmede voor zijn constructieve bijdrage aan de activiteiten van de VNK-Limburg, de koepelorganisatie voor de

koren in Limburg. Guido Grond, priester van het bisdom Roermond, was en is nog steeds de motor achter het verenigingsblad Koorgeleide, de koreninstructieavonden, de repertoirevernieuwing en vele andere activiteiten (BH; Bisdom Roermond; mei 2010)

Lukas Jan Schoonbeek wint Orgelconcours Raalte

Lukas Jan Schoonbeek is de winnaar van het Internationale Orgelconcours Andriessen - De Klerk. Schoonbeek kwam als beste uit de finale die zaterdag 15 mei 2010 werd gehouden op het Adema-orgel in de basiliek van de H. Kruisverheffing te Raalte.

De jury, bestaande uit voorzitter Leo van Doeselaar, Lourens Stuifbergen en Gonny van der Maten, kende de eerste prijs, een geldbedrag van € 1.000 toe aan de Groningse organist. De tweede prijs (€ 750) ging naar IJsbrand ter Haar uit Arnhem. De derde prijs was voor Jochem Schuurman. Alle finalisten ontvingen als aandenken een orgelpijp op een plankje met inscriptie, evenals de tweede prijs, ter beschikking gesteld door Orgelmakerij Kaat & Tjhuis. Medeorganisator van het concours, de Andriessen-De Klerk Stichting, stelde de eerste prijs ter beschikking.

Schoonbeek, die op 10 juni in de Martinikerk te Groningen als leerling van Theo Jellema hoopt af te studeren, werd door de jury geprezen om "zijn transparante vertolkingen van de orgelwerken". Volgens de jury was er op hoog niveau gemusiceerd, "zeker gezien de omstandigheid dat sommige studenten nog in hun studiefase zitten". De verschillen tussen de deelnemers waren klein volgens de drie juryleden, toch waren ze unaniem in hun keuze voor de winnaar.

Tijdens dit concours stonden de orgelwerken van Hendrik Andriessen en Albert de Klerk centraal. Het ligt in de bedoeling van de organisatie om over twee jaar een vervolg aan het concours te geven met een concert met werk van beide componisten, al dan niet in combinatie met andere instrumenten. Juryvoorzitter Van Doeselaar zal dan als organist optreden. (BH; Orgelnieuws; mei 2010)

Dr. Hans Fidom hoogleraar orgelkunde aan de VU

Dr. Hans Fidom is per 1 mei benoemd tot hoogleraar orgelkunde aan de Vrije Universiteit. De leerstoel is gevestigd door de Stichting Orgelpark te Amsterdam. Het doel van de leerstoel is „het integreren van 'orgelmuziekwetenschap' en algemene muziekwetenschap”, aldus het Orgelpark in een persbericht.

Al eerder had de VU een leerstoel orgelkunde. Vanaf 1987 werd die bekleed door de vorig jaar januari overleden Bachspecialist dr. Ewald Kooiman. Met de promotie van René Verwer in december 2008 kwam die leerstoel ten einde. In

samenspraak met de VU besloot het Orgelpark opnieuw een leerstoel orgelkunde te realiseren.

Dr. Hans Fidom (1967) promoveerde in 2002 bij Kooiman op een dissertatie over het moderne orgel in Duitsland rond 1900. Hij was van 1996 tot 2006 hoofdredacteur van het tijdschrift Het Orgel. Sinds 2006 is Fidom een van de drijvende krachten achter het Amsterdamse Orgelpark. Hij leidt daar onder andere het Orgelpark Research Program. De doelstelling van het onderzoeksprogramma en die van de nieuwe leerstoel liggen in het verlengde van die van het Orgelpark, namelijk „het orgel door een nieuwe presentatie te integreren in het algemene muziekleven.”

De leerstoel zal zich in dat kader onder andere richten op de onderwerpen improvisatie, recent orgelerfgoed en esthetica van de orgelkunst. Het Orgelpark zal fungeren als instituut van de nieuwe leerstoel. Fidom is aan de VU benoemd voor één dag per week. (BH; Reformatorisch Dagblad; mei 2010)

Linkshandige vleugel

De bekende Duitse pianofirma Blüthner gaat een klavier bouwen speciaal voor linkshandige pianisten. Daarbij is het toetsenbord gedraaid, met het basregister rechts en de diskant (het hoge register) links. Dat schijnt voor linkshandige mensen handiger te zijn en bovendien ergonomisch meer verantwoord.

Volgens een bericht op de Duitse radiozender MDR is het prototype al bijna klaar. Binnenkort komt er dus een linkse Blüthnervleugel in de handel. Overigens bestaat er wel al een linkshandige fortepiano. In 1997 liet de Engelse pianist Christopher Seed zo'n instrument bouwen door de Nederlandse fortepianobouwers Poletti en Tuinman.

Er bestaan ook al violen en gitaren voor linkshandigen. Maar linkshandige dwarsfluitisten, harpisten, fagottisten of trombonisten moet zich nog altijd behelpen met een rechtshandig instrument. Voorlopig dus nog geen linkshandig symfonieorkest. (BH; Radio4 Viertakt; mei 2010)

Eijk: kerk alleen voor eredienst

Kerkgebouwen van het rooms-katholieke aartsbisdom Utrecht mogen alleen nog gebruikt worden voor de eredienst. Dat heeft aartsbisschop Wim Eijk meegedeeld aan alle parochies in een brief.

“Het kerkgebouw is een heilige plaats die blijvend afgezonderd is voor de eredienst van God door de wijding of zegening die het heeft ontvangen”, schrijft Eijk in een brief, die gepubliceerd is op de website Katholiek Nederland. “Het kerkgebouw kan dus niet beschouwd worden als een gewone openbare ruimte, die gebruikt kan worden voor alle soorten van bijeenkomsten.”

De brief betekent een aanzienlijke aanscherping van de regels voor het gebruik van kerkgebouwen in de Rooms-Katholieke Kerk. De vorige

beleidsregels, die stammen uit 2004, waren "te ruim geformuleerd om zich goed te kunnen verdragen met hetgeen in de universele kerk is toegestaan", aldus de brief. Volgens een woordvoerder moet daarbij gedacht worden aan concerten, tentoonstellingen, debatten en aan niet-gebruikte ruimtes bij een kerk waarvan kantoren zijn gemaakt.

Overigens betekenen de nieuwe regels niet dat kerken per direct gesloten worden buiten de tijden waarop er een eredienst wordt gehouden. Het aartsbisdom juicht openstelling voor het publiek, bijvoorbeeld in de zomer, juist van harte toe. "Zo kan het kerkgebouw ook buiten de eredienst een plaats zijn van ontmoeting met God en kan de schoonheid van het gebouw, de religieuze kunst of van het kunnen lezen in een Bijbel mensen verder helpen in hun geloof of hun zoektocht daarin."

Daarnaast blijven concerten met gewijde en religieuze muziek - zij het als enige uitzondering - toegestaan.

Ook zal op plaatsen waar kerken al op een 'verboden' manier gebruikt worden, "de ontstane praktijk worden geëerbiedigd", aldus de brief. Andere kerken mogen echter geen nieuwe verplichtingen aangaan. „Aanpassing en gebruik van deze gebouwen voor andere doeleinden is niet langer mogelijk."

De Rooms-Katholieke Kerk gaat ook nieuw beleid ontwikkelen voor de kerkgebouwen die niet meer in gebruik zijn en aan 'de eredienst zijn onttrokken'. Beheerders van deze kerken dienen te wachten op dit beleid en niet zelf een verbouwing te starten, stelt de brief. Zij moeten contact opnemen met het bisdom, dat "van geval tot geval zal bepalen welke mogelijkheden er zijn". Aldus Aartsbisschop Wim Eijk. (BH; NederlandsDagblad; mei 2010)

Korenfestival rond Maria in de Koepelkerk in Hoorn

Op zaterdagavond 2 oktober a.s. wordt in de parochiekerk HH. Cyriacus en Franciscus (Koepelkerk) te Hoorn een korenfestival gehouden met als het thema Maria. Alle koren uit het bisdom worden uitgenodigd om deel te nemen aan dit korenfestival en een presentatie te geven van hun kunnen. Elk koor krijgt maximaal 10 minuten om zich te presenteren en de inschrijving vindt plaats in volgorde van aanmelden. Het festival begint om 20.00 uur en duurt tot 22.00 uur. In de kerk zijn een vleugel en een kerkorgel (op de koorzolder) aanwezig. De inschrijving sluit op 11 september a.s. Voor opgave en meer informatie kunt u contact opnemen met Mark Heerink (regionaal medewerker kerkmuziek) Telefoon: 06 23 40 08 43 E-mail: m.heerink@planet.nl (BH; Nieuwsbrief NSGV in het Bisdom Haarlem, april 2010)

Op zoek naar de muziek van de bisschop Hamer cantate

Ferdinand Hamer werd in 1840 in Nijmegen geboren. Op jonge leeftijd vertrok hij naar China om er als missionaris te gaan werken. In 1900 is hij tijdens de

opstand van de 'Boksers' om het leven gebracht. Zijn dood maakte grote indruk in Nederland. In Nijmegen is een standbeeld opgericht, dat op 28 september 1902 is onthuld. Bij deze plechtigheid is de bisschop Hamercantate uitgevoerd. De muziek is van de Amsterdamse componist en muziekuitgever Albert Roothaan (1847 – 1913), de tekst is geschreven door de journalist / tekstdichter Johannes R. van der Lans (1855 – 1928). Het Nijmeegs mannenkoor, onder leiding van Theo Wanders, heeft de Hamercantate in 1917 opnieuw ten gehore gebracht. De tekst van de cantate is bewaard gebleven. Waar zou de muziek te vinden zijn?

Wie kan Frans Hamer, een familielid van bisschop Hamer, helpen?

Reacties graag naar: webmaster@kdov.nl.

Bisschoppen: constructief gesprek over brief Eijk aan De Korte

De Nederlandse Bisschoppenconferentie heeft "constructief en openhartig" gesproken over de vertrouwelijke brief van aartsbisschop Wim Eijk van Utrecht en zijn beide hulpbisschoppen aan het adres van Gerard de Korte, de bisschop van Groningen-Leeuwarden. Dat laat de Conferentie vandaag weten. De betrokken bisschoppen zullen het gesprek "in collegialiteit" afronden en vertrouwen op een goede uitkomst, aldus het communiqué.

Oplossing

De Bisschoppenconferentie wil "in gezamenlijkheid bijdragen aan een oplossing" voor de liederenkwestie, die "helaas veel onrust heeft veroorzaakt" in de Nederlandse katholieke geloofsgemeenschap.

Imprimatur

Uitgangspunt voor de oplossing van de liederenkwestie blijft dat het de aartsbisschop van Utrecht en de bisschop van Den Bosch kerkjuridisch het recht hebben om, middels een imprimatur, goedkeuring te verlenen aan de inhoud van de zondagsmisaaltjes, die worden uitgegeven door de uitgeverijen die in hun bisdommen zijn gevestigd.

Censoren

De Conferentie spreekt haar waardering uit voor het werk dat de bisschoppelijke censoren, in overleg met de Nationale Raad voor Liturgie, verrichten ter voorbereiding van de verlening van het imprimatur.

Correctie misverstand

In de verklaring weerspreekt de Bisschoppenconferentie het "misverstand" dat het niet opnemen van liederen in zondagsmisaaltjes hetzelfde is als een kerkprovinciaal verbod. Omgekeerd is er ook geen sprake van kerkprovinciale goedkeuring als een lied wel wordt opgenomen.

Bisschop eigen verantwoordelijkheid

De Bisschoppenconferentie voegt daar aan toe dat elke diocesane bisschop "een eigen verantwoordelijkheid heeft voor het liturgisch beleid (inclusief de

liederenkeuze) in zijn bisdom, in overeenstemming met wat passend is voor, en dienstbaar aan, de viering van de katholieke eredienst.” (BH; Katholiek Nederland; 13 april 2010)

De Korte: Speciale commissie moet oordelen over liederen

Niet een aantal censors, maar een speciale bisschoppelijke commissie moet bepalen welke liederen gezongen mogen worden in de rooms-katholieke liturgie. Dat vindt bisschop de Korte van het bisdom Groningen-Leeuwarden. Hij laat dat weten tegenover dagblad Trouw. Als het aan hem ligt komen er in die commissie vertegenwoordigers uit alle zeven Nederlandse bisdommen.

Vorige week werd bekend dat Nederland twee zogenaamde 'censors' telt. Zij houden toezicht op liederen die in de liturgie komen. De censors keurden verschillende liederen, van ondermeer Huub Oosterhuis, af omdat ze niet goed christelijk zouden zijn. Zeker de liederen van Oosterhuis zijn erg populair. De Korte laat weten dat er volgens hem “niks mis is” met een lied als 'de steppe zal bloeien'.

Bisschop Antoon Hurkmans van het bisdom Den Bosch reageerde dinsdag ook op de kerkliederenkwestie. Van een verbod op kerkliederen is volgens hem geen sprake. "Niet ieder, op zich misschien waardevol religieus gedicht is geschikt voor de eredienst en niet ieder op zich vroom lied is geschikt voor de liturgie", schrijft hij in een brief aan de medewerkers van de parochies in zijn bisdom. "Er is in de publiciteit gesuggereerd, dat de liederen van Huub Oosterhuis en Ida Gerhardt zijn afgekeurd. Dat is geenszins het geval. Ieder lied wordt op de inhoud en niet naar de auteur beoordeeld."

Tijdens de Nederlandse bisschoppenconferentie in april gaan de bisschoppen bekijken of er een landelijk commissie in het leven moet worden geroepen. (BH; IKON/ANP; maart 2010)

Bisschop geeft uitleg over goedkeuring liturgische gezangen

Vanaf de algehele invoering van de volkstaal in de liturgie sinds het Tweede Vaticaans Concilie werd in elk taalgebied tal van nieuwe gezangen voor de eredienst ingevoerd. Na jaren van experiment verschenen nieuwe liturgische boeken die vertaald werden in de volkstaal. Tegelijk werd de wens geopperd deze nieuwe liederen te toetsen op hun geschiktheid voor de r.k. liturgie. Deze toetsing gebeurt zowel op het vlak van de kerkprovincie in samenwerking met de Romeinse Congregatie voor de Eredienst, als - met betrekking tot liturgische uitgaven - op diocesaan niveau.

“Niet ieder, op zich misschien waardevol religieus gedicht is geschikt voor de eredienst en niet ieder op zich vroom lied is geschikt voor de liturgie,” schrijft mgr. Hurkmans vandaag aan de priesters, diakens, pastoraal werkers en pastoraal assistenten van het bisdom. “Er is in de publiciteit gesuggereerd, dat

de liederen van Oosterhuis en Ida Gerhardt zijn afgekeurd. Dat is geenszins het geval. Ieder lied wordt op de inhoud en niet naar de auteur beoordeeld.”

In onderstaande brief geeft de bisschop uitleg over de goedkeuring van liturgische gezangen. Hij geeft daarin aan welke verantwoordelijkheid de Kerk heeft voor de liturgie.

- - brief - -

Onderwerp: Liturgische gezangen

Aan alle priesters, diakens, pastoraal werkers en pastoraal assistenten,

Graag geef ik u uitleg over het thema ‘goedkeuring van liturgische gezangen’. Vanaf de algehele invoering van de volkstaal in de liturgie sinds het Tweede Vaticaans Concilie werd in elk taalgebied tal van nieuwe gezangen voor de eredienst ingevoerd. Na jaren van experiment verschenen nieuwe liturgische boeken die vertaald werden in de volkstaal. Tegelijk werd de wens geopperd de nieuwe liederen in de volkstaal te toetsen op hun geschiktheid voor de r.k. liturgie. Deze toetsing gebeurt zowel op het vlak van de kerkprovincie in samenwerking met de Romeinse Congregatie voor de Eredienst, als - met betrekking tot liturgische uitgaven - op diocesaan niveau.

In 2001 werd door H. Stoel gevraagd dat concreet zou worden aangeduid welke de liturgische gezangen waren met een kerkelijke goedkeuring zowel door de plaatselijke bisschoppenconferentie als door het H. Stoel. Met de Romeinse Congregatie voor de Eredienst werd voor Nederland overeengekomen dat een dergelijke lijst stapsgewijs zou worden aangelegd. Een eerste lijst van goedgekeurde liederen is te vinden in Liturgische Documentatie, Bijlage bij het Directorium nr. 5, 2008. Bovendien zijn de liederen die in de officiële liturgische boeken, zoals bijvoorbeeld het Mariamissaal, zijn opgenomen, goedgekeurd. Daarnaast is ondertussen weer een lijst goedgekeurd, die nog gepubliceerd moet worden.

Wat betreft de uitgaven voor de rooms-katholieke eredienst is in de gehele katholieke kerk bovendien een eigen verantwoordelijkheid toegekend aan de bisschop van het bisdom waarin de betreffende uitgeverij van de liturgische uitgaven is gelegen. Dit geldt bijv. voor zondagsmissaaltjes en uitgaven van liederen voor de r.k. eredienst. Voor dergelijke uitgaven is de toestemming tot het drukken (imprimatur) vereist van de kant van de bisschop; deze wordt gegeven wanneer de liturgische teksten overeenkomen met de geldende liturgische boeken van de Kerk, en wanneer ook de overige teksten niet tegen het geloof en de zeden van de kerk indruisen; bovendien moeten liturgische gezangen beantwoorden aan de daarvoor gestelde normen: dat zijn theologisch inhoudelijke normen, verstaanbaarheid en liturgische inpasbaarheid. Niet ieder, op zich misschien waardevol religieus gedicht is geschikt voor de eredienst en niet ieder op zich vroom lied is geschikt voor de liturgie.

Met de twee grootste Nederlandse uitgeverijen van zondagsmissaaltjes voor de gelovigen zijn in die zin de afgelopen tijd nieuwe overeenkomsten gesloten, die nu ten uitvoer worden gebracht. Wat de gezangen betreft is overeengekomen dat de liederen die het kerkelijke keurmerk hebben gekregen van de bisschoppenconferentie en de H. Stoel in toenemende mate in de zondagsmissaaltjes worden opgenomen. Daarnaast blijft er een zekere ruimte bestaan voor andere liederen.

Het aartsbisdom Utrecht en het bisdom 's-Hertogenbosch - waarin de twee grote uitgeverijen voor zondagsmissaaltjes zijn gelegen - werken in overleg met de beleidssector liturgie van de Nederlandse bisschoppenconferentie samen voor een gelijke beoordeling van de aangeleverde en voorgestelde inhoud van deze zondagsmissaaltjes. Daarbij wordt aangegeven welke van de voorgestelde gezangen reeds de algemeen-kerkelijke goedkeuring hebben verkregen. Voor de overige liederen geldt dat een voorlopige goedkeuring voor een bepaald lied wordt gegeven. Die wordt pas definitief als ze op de algemene lijst van de bisschoppenconferentie worden geplaatst. Er kan ook voorbehoud worden gemaakt, als er vraagtekens bij een lied worden geplaatst of bepaalde aanpassingen wenselijk zijn. Tenslotte wordt gevraagd bepaalde liederen niet op te nemen in deze uitgaven omdat ze niet aan de kerkelijke criteria voldoen. Dit wordt telkens voorzien van een motivering.

Er is in de publiciteit gesuggereerd, dat de liederen van Oosterhuis en Ida Gerhardt zijn afgekeurd. Dat is geenszins het geval. Ieder lied wordt op de inhoud en niet naar de auteur beoordeeld. De commotie die landelijk is ontstaan wordt betreurd. Anderzijds hebben de r.k. wereldkerk, de bisschoppenconferentie en de betreffende plaatselijke bisschoppen een eigen en onvervreembare verantwoordelijkheid om te waken over het geloof en de eredienst van de r.k. Kerk.

Met vriendelijke groet, Drs. A.L.M. Hurkmans, Bisschop van 's-Hertogenbosch
- - einde brief - -
(BH; Bisdom van 's-Hertogenbosch; 23 maart 2010)

Stichting Centrum voor Koorzang opgericht

Door Annie Janssen, bestuurslid van de NSGV en docente aan het conservatorium te Maastricht, is onlangs de Stichting Centrum voor Koorzang opgericht. Voor koorzangers organiseert de stichting in Maastricht cursussen koorscholing in kleine groepen en op verschillend niveau. Voor koordirigenten worden studiedagen georganiseerd rond bepaalde thema's en repertoire. Er vinden koordirectiecursussen plaats voor amateurdirigenten en er worden projectkoren gevormd voor gevorderde koorzangers. Op zaterdag 10 april organiseert de stichting een repertoire- en studiedag voor (amateur)koordirigenten van 10.00 uur tot 15.00 uur. Er is die dag een

projectkoor samengesteld uit zangers van diverse koren (kerkkoren en kamerkoren). Kosten: € 17,50 incl. lunch en dagbundel. Info en aanmelden voor de studiedag kan via jmhjansen@prettel.nl. Meer info over de stichting: www.centrumvoorkoorzang.nl (BH; Nieuws van de NSGV; maart 2010)

Orgelbouwnieuws

Orgels kapot gestookt in strenge winter

Orgelbouwer Flentrop neemt de schade op van de winter. Zeker drie kerkorgels in Nederland zijn kapotgestookt. Met de koude winter plofte de verwarming aan in de kerken. Er werd flink gestookt. Dan scheurt het hout van essentiële onderdelen van het orgel.

Kerkgangers of bezoekers van een expositie in een kerk willen het warm hebben, maar daar kunnen de kerkorgels niet goed tegen. De windlade, balgbladen, balg-belering, houten orgelpijpen en de kas (ja zonder 't' zo heet de ombouw van een orgel) hebben schade opgelopen. Voor tienduizenden euro's schade door scheuren in het hout. Bij een bijzonder groot orgel mogelijk wel een ton schade. Hoe groot de schade in totaal is, weet technisch adjunct-directeur Erik Winkel van Flentrop niet. „Er zijn ook veel orgels waar we het niet van weten omdat ze niet zo frequent worden gebruikt.” (BH; Noordhollands Dagblad; juni 2010)

Nieuwe uitgaven

Mariagezangen voor blaasensemble

In de reeks 'Blaasmuziek in de liturgie' is deze maand vanuit de Dienst Liturgie en Kerkmuziek een bundel met instrumentale begeleidingen door blaasensembles voor Mariagezangen verschenen. Met een minimum bezetting van vier of vijf blaasinstrumenten zijn deze zettingen als volwaardig muziekwerk uit te voeren, maar dezelfde partituur kan ook door een heel orkest gespeeld worden, getuige de uitvoering onlangs door het 100-koppig orkest bij gelegenheid van de afsluiting van het 450-jarig bisdomjubileum.

Een bijkomend voordeel van de keuze voor deze variabele bezetting is dat men zowel binnen als buiten de kerk op alle mogelijke locaties kan musiceren in steeds wisselende bezetting. Een handleiding in de partituur attendeert op de verschillende uitvoeringsmogelijkheden.

De keuze van het repertoire is samengesteld vanuit de gangbare zangbundels 'Laus Deo', 'Gezangen voor Liturgie' en 'Zingt Jubilate'. De gekozen liederen zijn: Te Lourdes op de bergen, Ave Maria, Daar bloeid' ene liele, Danklied van

Maria (Magnificat), Het lied van Fatima, Het viel eens hemels dauwe/God wil een tempel bouwen, God groet U zuiv're bloeme, Ik groet u vol genade, Litanie van Maria, Maria breid den Mantel aus, Maria's kroon, O reinste der scheps'len, Regina caeli, Salve Regina, Wees gegroet o sterre, Wij groeten u Maria, Wij groeten u o Koningin.

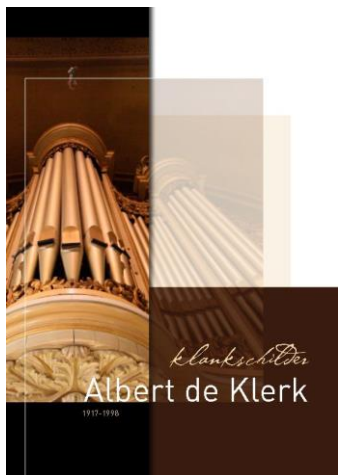
Opmerkelijk en zoals uit bovenstaande opsomming blijkt zijn ook enkele gregoriaanse gezangen van een begeleiding voorzien. Musicus Hans Leenders uit Maastricht tekent voor deze originele optie. De bewerkers van de overige Mariagezangen zijn Hans Heijkers, Matthias, Barbara en Gerard Sars, en een bewerking van het lied 'O reinste der scheps'len' stamt uit de zogenaamde 'Redemptoristenbundel'.

De kaft van de brochure toont een afbeelding van het glas-in-loodraam 'Magnificat' (Albert Troost, 1994) in de Sint-Servaasbasiliek van Maastricht.

De bundel maakt onderdeel uit van het project 'Blaasmuziek in de Liturgie'. Vorig jaar verscheen de bundel 'Instrumentale muziek bij de uitvaartliturgie' met eenzelfde opzet. Het initiatief daarvoor was genomen door de werkgroep Uitvaartliturgie onder voorzitterschap van bisschoppelijk vicaris mgr. René Maessen. Een bundel met algemene gezangen is in voorbereiding.

Een complete set Mariagezangen (partituur en 15 verschillende partijen voor blazers) kost € 35,--. Bestellingen via het Carolushuis, de verzendboekhandel van het bisdom, via (0475) 386825 of www.carolushuis.nl. (BH; Bisdom Roermond; juni 2010)

Boek 'Albert de Klerk - klankschilder'

Albert de Klerk (1917-1998) was 64 jaar lang organist van de St. Josephkerk in Haarlem en van 1956 tot 1983 stadsorganist van die stad. Als organist en componist werd hij gewaardeerd door velen, ook ver buiten Nederland. Zojuist is er een boek over hem verschenen: 'Albert de Klerk – klankschilder'. Het boek telt ruim 200 pagina's en bestaat uit vijf hoofdstukken. 1. Een uitgebreide biografie; 2. Vele foto's uit het archief van familie De Klerk; 3. Albert de Klerk als improvisator; 4. Een interview uit 1989 van Anton Vernooij met Albert de Klerk; 5. De volledige oeuvrelijst van Albert de Klerk (in deze lijst vindt men onder andere een aantal nog onuitgegeven orgelwerken).

Gerard Sars, die in 2008 over de improvisatiekunst van Albert de Klerk promoveerde, heeft deel 1 en 3 geschreven en de bewerking van het interview verzorgd. Dochter Brigit de Klerk verzamelde de foto's voor deel 2 en Lourens Stuifbergen, oud-student van Albert de Klerk, heeft alle composities bij elkaar gebracht en gecatalogiseerd. De eindredactie berust bij Frans Lutters.

Frans Lutters (eindred) – Albert de Klerk – Klankschilder. Ingegaan wordt op: Levensloop van Albert de Klerk; Leven van Albert de Klerk in beeld; Albert de Klerk en de kunst van improvisatie; Interview van Anton Vernooij met Albert de Klerk; Composities van Albert de Klerk; 216 blz. geb. 90253329 € 20,00. Op www.orgelnieuws.nl/wcms/modules/formulaire/index.php?id=2 kunt u dit boek bestellen. (BH; www.orgelnieuws.nl/; juni 2010)

'Der Jahrkreis' van Hugo Distler nu in Nederlandse vertaling

In juni 2010 is een uitgave verschenen van 'Der Jahrkreis' van Hugo Distler in de Nederlandse vertaling, zoals deze is opgenomen in het Liedboek voor de Kerken.

Het idee om de zettingen uit 'Der Jahrkreis' van Hugo Distler (1908-1942) in een Nederlandse vertaling uit te geven ontstond tijdens het Distlerjaar in 2008. Er werd voor gekozen om alleen die liedzettingen uit te geven waarvan een vertaling voorhanden was in het Liedboek voor de Kerken. Zo werd uit de oorspronkelijke bundel met 52 liedzettingen een lijst van 23 liederen geselecteerd, die zoals in het origineel, zijn gerangschikt naar het kerkelijk jaar. De acht liederen die niet direct gebonden zijn aan het kerkelijk jaar zijn geplaatst na deze 15 de tempore liederen. Voorafgaande aan deze 'vrije liederen' plaatsten wij het lied 'Jesus Christus, unser Heiland' in een vertaling van Prof. Dr. P. Boendermaker, een graag gezongen avondmaalslied in de Lutherse traditie.

De bundel kost inclusief portokosten Euro 17,00 en is te bestellen bij:
Stichting Lutherse Werkgroep voor Kerkmuziek

p.a. Hans Jansen
Isabellaland 1038
2591 SW Den Haag

Meer informatie over deze uitgave is te vinden via:
www.luthersewerkgroepkerkmuziek.nl (BH; juni 2010)

Antiphonale Romanum in cantu Gregoriano II

Bijna 30 jaar nadat het nieuwe Getijdenboek (Liturgia Horarum) werd ingevoerd is nu allereerst het belangrijkste deel van het latijnse Antifonaal verschenen conform de uitdrukkelijke wens van Vat. II in de constitutie over de liturgie (nr 100). In dit tweede deel vindt men derhalve de Gregoriaanse gezangen van alle vespersdiensten op zon- en feestdagen gedurende het gehele

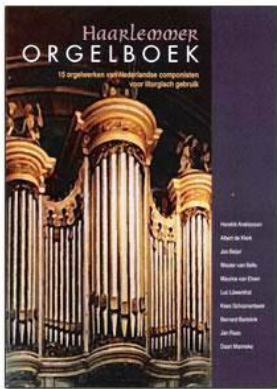
jaar (Advent, Kersttijd, Veertigdagentijd, Paastijd, Tijd door het jaar (zondagen week I - IV en antifonen magnificat A, B, C), (hoog)feesten en Heiligen, Kerkwijding, Gemeenschappelijke van de Apostelen, Overledenen). Aan het slot worden de regels van de zang nauwkeurig uitgelegd.

Abdij Sint Benedictusberg Vaals, Mamelis 39, 6295 NA Lemiers, telefoon: 043 – 3061353, fax: 043 - 3066368; e-mail: abdij@benedictusberg.nl.

*Antiphonale Romanum in cantu Gregoriano II: Vesperdiensten (Solesmes 2009; 800 blz.; 3 cm. dik incl. kaft; dundruk; € 42.-) (BH; mei 2010)

Haarlemmer Orgelboek verschenen

Op zaterdag 15 mei 2010 werd het Haarlemmer Orgelboek in de Sint Nicolaaskerk te Amsterdam gepresenteerd tijdens een druk bezochte bijeenkomst, met een welkomstwoord van Bert Stolwijk, de vertolking van diverse composities uit het boek door Mark Heerink en een inleiding door professor Anton Vernooij, getiteld “Een nieuwe uitdaging voor het liturgische orgelspel”.

Het idee voor het Haarlemmer Orgelboek is bij de NSGV Haarlem – Amsterdam ontstaan, vanuit de gedachte dat het liturgische orgelspel in onze kerken meer aandacht zou kunnen krijgen. Aanzet tot het idee om een boek te laten uitkomen met Nederlandse orgelcomposities die nauw verbonden zijn met de liturgie bood het in 2004 verschenen Freiburger Orgelbuch.

Het boek staat onder redactie van Mark Heerink, Bert Stolwijk en Nico Waasdorp en bevat werken van Hendrik Andriessen, Albert de Klerk, Bernard Bartelink, Jos Beijer, Maurice van Elven, Luc Löwenthal, Jan Raas, Wouter van Belle, Kees Schoonenbeek en Daan Manneke. Inspiratiebron voor de composities vormden liturgische gezangen of een bepaald moment in de liturgie.

Op zaterdag 15 mei 2010 werd het Haarlemmer Orgelboek in de Sint Nicolaaskerk te Amsterdam gepresenteerd tijdens een druk bezochte bijeenkomst, met een welkomstwoord van Bert Stolwijk, de vertolking van diverse composities uit het boek door Mark Heerink en een inleiding door professor Anton Vernooij, getiteld “Een nieuwe uitdaging voor het liturgische orgelspel”.

Vernooij stelde dat het de bedoeling is het orgel in de liturgie de plaats te geven die het toekomt. Ook pleitte hij er voor dat de prachtige orgelliteratuur onder de aandacht blijft van de organist in de liturgie.

Vernooij ziet de organist als mede – voorganger van de dienst. Zoals de liturg in woord en gebed de mensen inspireert, zo heeft het orgel een specifieke functie als ondersteuning van de gezangen, maar ook als inspiratiebron in de nonverbale sfeer.

Hij pleit voor een literatuurkeuze die zich laat inspireren door het kerkelijk jaar, waarbij de organist kiest voor het kwalitatief hoogst haalbare. Ook het improviseren, geïnspireerd door verkondiging, gezangen en lezingen, beveelt hij vooral aan.

Voorts stelt hij dat het orgel een volwassen instrument is dat uit zichzelf geen behoefte heeft om samen te gaan met andere instrumenten, tenzij de composities hierom vragen. Hij waarschuwt voor de verleiding om met spectaculaire instrumenten zoals trommels, slagwerk e.d. goede sier te maken, waarbij goede smaak en esthetiek wel eens het onderspit zouden kunnen delven.

De eerste exemplaren van het boek werden overhandigd aan gastheer monseigneur J. W. Stam, proost van het kathedraal kapittel te Haarlem en voorganger in de Sint Nicolaaskerk, aan mevrouw Aja Leemans, afgestudeerd cursiste bij de opleiding kerkmusicus III, en aan professor Vernooij.

Na afloop was er een geanimeerd samenzijn in de pastorie van de Sint Nicolaaskerk.

Het boek is te bestellen bij Ascolta Music Publishing, Postbus 162, 3990 DD Houten, tel. 030 637 42 37, fax 030 637 39 56, e-mail info@ascolta.nl, website: www.ascolta.nl.

Tot 1 juli geldt de speciale introductieprijs van € 15,00, na 1 juli kost het boek € 19,50. (Gemma Coebergh/Geert van Beethoven; mei 2010)

Orgelboekje Huize St. Bernardus, Amsterdam

Ton van Eck en René Verwer hebben een boekje geschreven: "De orgels van de kapel toegewijd aan de HH. Joannes en Ursula aan het Begijnhof en van Huize St.-Bernardus in Amsterdam". Het boekje is verkrijgbaar door overmaking van € 5,- (incl. verzendkosten) naar rek.nr. 186 882 t.n.v. Stichting Het Begijnhof, Amsterdam, o.v.v. toezending orgelboekje.

Het boekje is op 14 februari 2010 gepresenteerd naar aanleiding van de overplaatsing van het Cavallé-Coll-orgel naar het Begijnhof te Amsterdam, waarover reeds gepubliceerd is in het KDOV-blad Winter 2009. (René Verwer; april 2010)

Nieuwe muziek – "Mag zo het woord"

Na alle muzikale drukte rondom de Goede Week en Pasen breekt nu voor u een wat rustiger periode aan. Tijd wellicht om met uw koor iets nieuws in te studeren?

Vorig jaar werd in opdracht van het Van Baaren Kerkkorenconcours 2009 een compositie-opdracht verleend aan zowel Arjan van Baest als Ronald Pes. Beiden kregen de opdracht tot het componeren van 'een lied voor in een

woorddienst, na de overweging, uitlopend op stilte en gebeden; met verschillende rollen'. De tekst daarvoor werd geschreven door Marjet de Jong.

Het resultaat – “Mag zo het woord...” - kan omschreven worden als een geloofsgezag, waarin de gemeenschap haar geloof uitzingt na de verkondiging. Tekst en muziek ademen een verstilde sfeer en lopen uit op een verstillend moment, waarna de gebeden volgen. Beide werken dagen het koor uit niet te willen 'scoren' of 'uit te halen', maar bij te dragen aan een sfeer van verstillend en voorbereiding op het gebed.

Beide composities bestaan in zekere zin uit twee stukken. Aan het eind volgt namelijk nog een acclamatie na de voorbede: U DIE WEET... Deze acclamatie na de voorbede maakt deel uit van de ene compositie en moet daarom óók gezongen worden. De voorbede wordt gesproken. Tussen de onderdelen van de voorbede wordt niet gezongen, enkel een moment van stilte in acht genomen.

U vindt deze tot op heden nog ongepubliceerde werken in onze bladmuziek webwinkel www.gooiensticht.nl. De uitwerking van Arjan van Baest kent naast een partituuruitgave ook een kooruittrek. (BH; Nieuwsbrief Gooi en Sticht; april 2010)

De liturgie begrijpen

Bij uitgeverij Acco in Leuven verscheen 'De liturgie begrijpen' van Paul De Clerck, vertaald door Joris Geldhof. De titel van dit boek, De liturgie begrijpen, roept bij sommigen wellicht vragen op. Wat valt er te begrijpen aan de liturgie? Heeft die onophoudelijk herhaalde opeenvolging van woorden en gebaren werkelijk een betekenis? Kan men bovendien beweren dat die 'inzichtelijk' is?

Paul De Clerck maakt in dit boek duidelijk dat de liturgie veel inzichtelijker is dan men gewoonlijk aanneemt. Ze bevat meer auditieve, visuele en ervaringsgerichte rijkdommen dan men haar doorgaans toedicht. De Clerck wil dan ook het begrip van de liturgie ontwikkelen, en dit in de dubbele betekenis van het woord. Hij wil de liturgie begrijpelijk maken voor wie erin geïnteresseerd is, maar hij wil tevens aantonen dat de liturgie, eens men haar met sympathie beschouwt, inzichtelijk is.

De liturgie begrijpen is zowel inleidend als reflexief. Het geeft kennis door en het zet aan tot nadenken. Het boek is in een zeer vlotte en persoonlijke stijl geschreven, met concrete praktijkvoorbeelden die de inhoud herkenbaar maken. Daarom zal dit boek graag gelezen worden door al wie aanspreekbaar is voor de schoonheid en het belang van de liturgie in het geloofsleven van de Kerk.

Dit boek werd ingeleid en vertaald uit het Frans door Joris Geldhof. Paul De Clerck is oud-directeur van het Institut Supérieur de Liturgie te Parijs en als zodanig emeritus professor aan het Institut Catholique de Paris. Joris Geldhof is als docent liturgie en sacramententheologie verbonden aan de Faculteit Godgeleerdheid van de K.U.Leuven. (BH; RKNieuws; mei 2010)

Sweelinck Editie nu compleet

Bärenreiter Verlag meldt dat de Sweelinck Editie nu voltooid is.

Jan Pieterszoon Sweelinck: Complete Organ and Keyboard Works, Volume 11.2: Polyphonic Works, Part 2. Barenreiter Urtext. Edited by Siegbert Rampe. Barenreiter-Verlag 2010. BA 8476 € 34.95.

Special set price for all 8 volumes. BA 8500 230.00.

The central importance of Jan Pieterszoon Sweelinck (1562- 1621) for Baroque keyboard music can hardly be overestimated. Siegbert Rampe's scholarly performing edition is the first edition of Sweelinck's complete keyboard works which differentiates between works of certain authenticity, works of uncertain authenticity and doubtful works. The eight volume edition, complete with commentaries in German and English, reflects the latest state of scholarly research.

Volume 11.2 completes the publication of the Urtext edition. Volumes 11.1 and 2 include all fantasias and echo fantasias which have survived under Sweelinck's name or are attributed to him, ricercari, a capriccio and a fuga. The appendix contains four further fantasias. In addition, several compositions are published for the first time in different, presumably original versions.

(BH; Bärenreiter Verlag; maart 2010)

CD Missa Orientalis en Nederlands Graduale van Gerard Lesscher pr

“Cantate Domino Canticum Novum“. De woorden uit psalm 96 hebben emeritus-pastoor Gerard A.M. Lesscher (1929), oud- pastoor van de parochie St. Lambertus te Hengelo, steeds geïnspireerd tot het schrijven van kerkmuziek. Eén van de hoogtepunten uit zijn rijke repertoire is de Missa Orientalis.

Op zondag 23 mei, Eerste Pinksterdag, aan het einde van de eucharistieviering in de St. Lambertusbasiliek te Hengelo, ontving de oud-pastoor een cd-registratie van deze op het oriëntaalse klankidoom geïnspireerde mis. Ze werd tijdens de viering en op de cd uitgevoerd door het St. Lambertuskoor o.l.v. Louis ten Vregelaar.

Emeritus-pastoor Lesscher ontving verder het eerste exemplaar van het door hem gecomponeerde Nederlands Graduale, waarin hij de wisselende gezangen uit de vieringen door het jaar (inclusief de hoogfeesten) op gregorianiserende wijze heeft toongezet.

(BH; Parochie St. Lambertus te Hengelo; mei 2010)

Opleidingen

Cursus "Het leiden van een kinderkoor of kindercantorij"

Komend najaar zal in Amersfoort een cursus voor leiders van kinderkooren en –cantorijen plaatsvinden. Het gaat om de Oecumenische praktijkcursus "Het leiden van een kinderkoor of kindercantorij". De cursus wordt gegeven door Catrien Posthumus Meyjes.

De Oecumenische Praktijkcursus richt zich op (amateur-)dirigenten van kinderkooren die een functie hebben in de protestantse of rooms-katholieke eredienst, of die zich in de nabije omgeving daarvan bewegen. Ook mensen die overwegen een kinderkoor te gaan leiden kunnen deelnemen. Het gaat om zeven zaterdagochtenden in de periode 18 september – 11 december. De volgende onderwerpen worden behandeld: dirigeertechniek, stemvorming, repertoirekennis, methodiek en liturgie. Plaats van handeling is het Oud-Katholiek Seminarie in Amersfoort, vlak bij het NS-station gelegen.

De cursus wordt georganiseerd in samenwerking met het Oecumenisch Platform Kinderkoorzang (een samenwerkingsverband van NSGV, KCZB en Kerkzang.nl). Een flyer met uitgebreide informatie wordt op aanvraag toegestuurd. Informatie en aanmelding: bureau@kerkzang.nl. Zie ook www.kerkzang.nl. (BH; juni 2010)

Opleiding kerkmusicus

Om de kwaliteit en de kwantiteit van de koorzang in de toekomst te waarborgen is de opleiding van gekwalificeerde kerkmusicus van groot belang. KREATO Hogeschool voor Muziek in Thorn, waarmee de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond een convenant voor de opleiding van kerkmusicus gesloten heeft, biedt de mogelijkheid opgeleid te worden tot kerkmusicus. Op bijna elk beginniveau en op bijna elke leeftijd kunnen geïnteresseerden de cursus beginnen.

De opleiding tot kerkmusicus loopt grotendeels parallel met de HAFADirigentenopleiding. Er zijn verschillende opleidingsmogelijkheden tot kerkmusicus. Voor het lager kader is er een muziekschoolopleiding tot minstens 2e en 3e graad (B-C examen) op ieder willekeurig instrument of zang en de tweejarige vooropleiding KREATO. Voor het hoger kader is er de opleiding op conservatoriumniveau kerkmusicus I en II.

Voor het middenkader zijn er zes differentiaties, te weten de opleidingen tot kerkkoordirigent, gevorderd zanger en basisdirectie gregoriaans, organist, ensembleleider, cantor en kinderkoordirigent.

Zowel de NSGV, de Dienst Liturgie en Kerkmuziek van het bisdom, alsmede KREATO zetten in op de opleiding 'kerkmusicus III', zowel wat betreft opleidingsniveau, salariëring en praktische inzetbaarheid. Deze opleiding is landelijk erkend en gecertificeerd als middenkaderopleiding en is zowel op hoger amateurniveau als op lager beroepsniveau in te schalen.

Meer informatie: via KREATO: (0475) 561946, d.schreurs@kreato.nl, via de docent gerard.sars@planet.nl, alsmede via het secretariaat van de NSGV: nsgv@bisdom-roermond.nl.

(BH; Bisdom Roermond; juni 2010)

Hoofdvak kerkmuziek/kerkelijk orgelspel/orgel aan de hogeschool IDE Gorinchem

Met ingang van 1 september 2010 kan aan de Hogeschool IDE de studie Kerkmuziek - Kerkelijk Orgelspel worden gevolgd. Indien gewenst kan men ook het hoofdvak orgel kiezen.

IDE is bijzonder verheugd met de komst van de docent voor dit vak: Cor Ardesch (*1959) studeerde orgel bij Piet Kee aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam. Daarnaast volgde hij een opleiding Improvisatie bij Bert Matter aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Sinds 1998 is Cor Ardesch organist van de Grote of Onze Lieve Vrouwekerk te Dordrecht.

Als artistiek leider is hij verbonden aan de IOD (Internationale Orgelacademie Dordrecht). Daarnaast was hij, samen met Peter van Dijk, adviseur bij de totstandkoming van het Bach-orgel in de Grote Kerk. Op 26 september 2007 werd Cor Ardesch tijdens de ingebruikname van het Bach-orgel benoemd tot stadsorganist van Dordrecht.

Cor Ardesch doceert orgel, improvisatie en kerkelijk orgelspel. Hij verzorgt jaarlijks vele concerten in binnen- en buitenland.

Eind 2008 startte hij met de opname van het complete orgelwerk van J.S. Bach. Daarnaast verscheen een aantal CD's, waarop hij het Kam-orgel van de Grote Kerk te Dordrecht bespeelt. (BH; Nieuwsbrief Hogeschool IDE; juni 2010)

Roomse humor

Hans Babeliowsky

Ofschoon christenen Christus beschouwen als de meest volmaakte mens, die op aarde heeft rondgelopen, mis ik toch iets in Hem, n.l. humor. Hij kon

snedige antwoorden geven, gelijkenissen en parabels vertellen, waarover de mensen konden nadenken, met mededogen allerlei ziekten genezen om zijn woorden kracht bij te zetten, maar neen, een humorist was hij niet ; blijkbaar doorzag Hij zoveel ellende in zielen en met zijn dood voor ogen was er weinig om vrolijk over te zijn. Daarmee toonde Hij een echt mens te zijn.

Een van de eerste en meest beroemde humoristen, waar het de echte Roomse humor betreft, was Augustinus, geboren in Thagaste, N. Afrika, op 13 november 354 na Christus en gestorven in Hippo Regius, eveneens in N. Afrika op 28 augustus 430, eveneens na Christus, want een andere mogelijkheid was er niet meer.

Een van de ware kenmerken van Roomse humor vinden we in een van de eerste autobiografieën, n.l. "De Belijdenissen" = "Confessiones" van Augustinus. In Belijdenissen VIII 7, 17-18 schrijft hij, dat hij in zijn jeugd een schuins' marcheerder was, maar zich later wilde bekeren en dat deed hij op de volgende wijze : hij bad tot God : "Heer, maak mij kuis, maar nu nog niet" ("Da mihi castitatem et continentiam, sed noli modo") Maar daarna gaat hij vrolijk verder : "Ik was namelijk bang dat Gij mij met spoed zoudt verhoren en met spoed zoudt genezen van de ziekte der begeerlijkheid, die ik liever verzadigd wilde zien dan gedooft !!)

Ja, je moet maar durven zo openhartig en eerlijk te zijn. De verhouding tussen hem en God was er klaarblijkelijk een van "Ouwe jongens krentenbrood".

Albert de Klerk, met in zijn kielzog Herman Strategier en Jan Mul, zou het niet in zijn hoofd halen en van zijn lippen krijgen : "Heer, maak mij kuis, maar nu nog niet" .. Bovendien waren zij vermoedelijk al kuis.

Maar de tres pueri hadden een muzikaal middel om met God als "Ouwe jongens krentenbrood" om te gaan ; neem nu eens het "Kyrië" uit de Missa "Huc ad Regem Pastorum" van Albert de Klerk. Het "Kyrië" mag dan wel een nederige bede om ontferming zijn, maar eerst stijgt er een quint omhoog ("God zie je me wel?") en vervolgens huppelen een paar nootjes onbekommerd en speels naar beneden, Kortom, de werken van de tres pueri ademen een ongedwongen, lichttonige, blijde en enigszins frivole sfeer, alsof ze recht van de stamtafel komen. In de werken van hun leermeester Hendrik Andriessen bespeur ik meer een soort huiver en bezonken eerbied voor de Godheid. De titel "Roomse humor" betekent, dat er ook nog een andere soort humor is, n.l. protestantse en hiervan een voorbeeld.

Een bekende studentenpastor in Amsterdam is of was dominee Hans Visser. Hij was zo geliefd onder zijn studenten, dat zij zich graag door hem lieten trouwen en dat ging dan onder deze slagzin : " Geen huwelijk is gewisser, dan ingezegend door dominee Visser".

Mgr. Tiny Muskens, emeritus bisschop van Breda, stond bekend als de bisschop met het sociale gezicht, of zelfs als de rode bisschop en is inmiddels ingetreden bij de Benedictijnen in Teteringen als "regulier oblaat".

Hij stond ook bekend om zijn droge humor en toen hij bekend maakte, dat een echte armoedzaaier in pure nood best een brood mocht stelen

Kwam (ik meen) de FNV onmiddellijk in actie met een geestige en trefzekere cartoon, die ik gelukkig in bezit heb.

Je ziet daarop een biechtstoel een aantal malen afgebeeld met daarin een biechtvader, die er blozend en gezond uitziet, met nadruk op zijn geweldig embonpoint. Hij krijgt achtereenvolgens biechtelingen binnen, waarvan de een er nog beroerder uitziet dan de ander, en zij dus allen te horen krijgen: "U mag best een brood stelen".

Tenslotte komt er een man de biechtstoel binnen, waarover de prelaat helemaal verbijsterd is. "Meneer" zegt hij "ik heb al heel wat ellende gezien, maar u ziet er zo beroerd uit, zo bleek, moe en vermagerd, dat zelfs uw jas los van uw lichaam afhangt. U mag iedere dag minstens twee broden stelen".

"Ja", antwoordt de man, "maar ik ben de bakker!".

Adolf Hitler

Als Mahler hat er angefangen,

Als Haydn ist er fortgegangen,

Durch Liszt hat er die Macht bekommen,

Durch Grieg werd er zu Ende kommen,

Wenn auch als Strausz er die Gefahr nicht sieht

Stets Reger sagt das Volk : "Hindemith !". (" Hin damit!".)

[Anonymus]

Gaarne zou ik er nog op willen wijzen, dat Augustinus ook een diepe denker was en zich uitte in schitterend en duidelijk leesbaar Latijn, dat vele malen in allerlei talen is vertaald ; hiervan enkele voorbeelden:

Confessiones / Belijdenissen III 6, 11 " Tu autem eras interior intimo meo et superior summo meo" = Maar Gij was dieper dan mijn diepste innerlijk en hoger dan het hoogste in mij ". Anders vertaald : " Gij was mij meer nabij dan ik mijzelf nabij was ".

Psalm 72,1 " Quis cantat bis orat"= "Wie zingt bidt dubbel". (Een troost voor de kerkmusicus ; de organisten kon hij er toen nog niet bijrekenen)

Ep.Joh.Hom. vii 8 "Ama et fac quod vis" een doordenkertje uit een preek in het jaar 400 : "Bemin en doe (dan) maar wat je wilt".

Ik hoop een volgende keer te kunnen schrijven over de mening van Augustinus betreffende de kerkmuziek in zijn tijd.